PEDRO CRUZ VILLALÓN
FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA
Az ismertetés napja: 2015. június 11.[1]

C-572/13. sz. ügy

Hewlett-Packard Belgium SPRL
és
Epson Europe BV
kontra
Reprobel SCRL

(a cour d'appel de Bruxelles [Belgium] által benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem)

„Jogszabályok közelítése — Szellemi tulajdon — Szerzői jog és szomszédos jogok — 2001/29/EK irányelv — Kizárólagos többszörözési jog — Kivételek és korlátozások — 5. cikk, (2) bekezdés, a) és b) pont — Reprográfiai kivétel — A magáncélú másolatra vonatkozó kivétel — A »méltányos díjazás« fogalma — A méltányos díjazás címén díj kivetése a multifunkcionális nyomtatókra — Az átalánydíj és az arányos díj halmozódása — Számítási mód — A méltányos díjazás kedvezményezettjei — Szerzők és kiadók"

1. A jelen ügyben ismét az információs társadalomban a szerzői és szomszédos jogok egyes vonatkozásainak összehangolásáról szóló, 2001. május 22-i 2001/29/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv,[2] konkrétabban a tagállamok számára a szerzők kizárólagos többszörözési joga alóli kivételek – azaz a reprográfiai kivétel, illetve a magáncélú másolatra vonatkozó kivétel – előírásának lehetőségét biztosító 5. cikk (2) bekezdésének a) és b) pontja értelmezésére irányuló előzetes döntéshozatal iránti kérelmet terjesztenek a Bíróság elé.

2. Az alapeljárásban felperes vállalkozások multifunkcionális nyomtatók importőreiként és/vagy gyártóiként lényegileg a tőlük a 2001/29 irányelv 5. cikke (2) bekezdése a) pontjában előírt reprográfiai kivétel alapján járó méltányos díjazás címén követelt összegeket vitatják, ezáltal alkalmat kínálva a Bíróság számára, hogy foglalkozzon azokkal a rendelkezésekkel, amelyek vizsgálatára jóval kevesebb lehetősége volt, mint ugyanezen irányelv 5. cikke (2) bekezdésének b) pontja esetében.

1 — Eredeti nyelv: francia.

2 — HL L 167., 10. o.; magyar nyelvű különkiadás 17. fejezet, 1. kötet, 230. o.

I – **Jogi háttér**

A – *Az uniós jog*

3. A 2001/29 irányelv 5. cikke (2) bekezdésének a) és b) pontja a következőképpen rendelkezik:

„(2) A tagállamok a 2. cikkben szabályozott többszörözési jog alól kivételeket, illetve korlátozásokat állapíthatnak meg a következő esetekben:

a) papíron vagy hasonló hordozón történő, valamely fotómechanikai vagy ehhez hasonló hatású eljárással végzett többszörözés tekintetében – a kották kivételével –, feltéve hogy a jogosultak méltányos díjazásban részesülnek;

b) bármely hordozóra természetes személy által magáncélra, kereskedelmi célt közvetlenül vagy közvetve sem szolgáló többszörözés tekintetében, feltéve hogy a jogosultak méltányos díjazásban részesülnek, amelynek meghatározásánál figyelembe kell venni, hogy az érintett művel vagy más védelem alatt álló teljesítménnyel kapcsolatban alkalmaztak-e a 6. cikkben meghatározott műszaki intézkedést”.

4. A 2001/29 irányelvnek az alapeljárás eldöntése szempontjából esetlegesen releváns főbb preambulumbekezdéseit és rendelkezéseit szükség esetén az alábbi okfejtések során idézem. Mindazonáltal fel kell idézni ezen irányelv (37) preambulumbekezdését, amely a következőképpen szól:

„A reprográfiára vonatkozó hatályos nemzeti szabályozások nem képeznek jelentős akadályt a belső piac működésében. A tagállamok számára lehetővé kell tenni, hogy a reprográfia tekintetében kivételt, illetve korlátozást állapítsanak meg.”

B – *A belga jog*

5. A loi du 30 juin 1994 sur le droit d’auteur et aux droits voisins (a szerzői és szomszédos jogokról szóló, 1994. június 30-i törvény)[3] 1. cikkének (1) bekezdése a következőképpen rendelkezik:

„Kizárólag az irodalmi vagy művészeti alkotás szerzője jogosult annak bármilyen módon és formában történő – közvetlen vagy közvetett, ideiglenes vagy tartós, teljes vagy részleges – többszörözésére vagy a többszörözés engedélyezésére.

[…]”.

6. Az LDA 22. cikkének az előzetes döntéshozatalra utaló határozat időpontjában hatályos[4] (1) bekezdése a következőket írta elő:

„Amennyiben a művet jogszerűen közzétették, a szerző nem tilthatja meg:

[…]

4° képzőművészeti művek és műtárgyak teljes, illetve részbeni, valamint egyéb grafikai vagy hasonló hordozóra rögzített művek rövid részleteinek többszörözését, amennyiben a többszörözés szigorúan magáncélra történik, és nem sérti a mű rendes felhasználását;

3 — *Moniteur belge*, 1994. július 27., 19297. o.; A továbbiakban: LDA.

4 — Meg kell jegyezni, hogy e rendelkezéseket módosította a loi portant des dispositions diverses, spécialement en matière de justice du 31 décembre 2012 (a különösen az igazságügy területén különböző rendelkezések módosításáról szóló 2012. december 31-i törvény, *Moniteur belge*, 2012. december 31., 88936. o.), amely a Bírósághoz való fordulást követően, 2013. december 1-jén lépett hatályba.

4a° képzőművészeti művek és műtárgyak teljes, illetve részbeni, valamint egyéb grafikai vagy hasonló hordozóra rögzített művek rövid részleteinek többszörözését, amennyiben a többszörözés szemléltetés érdekében oktatási célra, valamint tudományos kutatás céljára történik, a nem nyereségérdekelt cél által indokolt terjedelemben, amennyiben az nem sérti a mű rendes felhasználását […]

5° a hangzó és audiovizuális alkotások családi körben végzett és arra korlátozódó többszörözését”.

7. Az LDA 59–61. cikke a következőket írja elő:

„59. cikk

A grafikai vagy hasonló hordozóra rögzített művek szerzői vagy kiadói azok többszörözése után díjazásra jogosultak, beleértve a 22. cikk (1) bekezdésének 4. és 4a. pontjában, és a 22a. cikk (1) bekezdésének 1. és 2. pontjában foglalt feltételek szerinti többszörözést is.

A díjazást a védett művek másolására alkalmas készülékek gyártója, importőre vagy Közösségen belüli vevője fizeti, e készülékeknek az államterületen történő forgalomba hozatalakor.

60. cikk

Ezenkívül a készült másolatok számától függően meghatározott arányos díjazást kell fizetnie a műveket másoló jogi vagy természetes személyeknek, vagy ezek helyett azon személyeknek, akik visszterhesen vagy ingyenesen többszörözős berendezést bocsátanak mások rendelkezésére.

61. cikk

A Conseil des ministres [minisztertanács] által kibocsátott rendelettel a király állapítja meg az 59. és 60. cikkben hivatkozott díjak összegét. A 60. cikkben hivatkozott díjazás az érintett ágazatoktól függően kiigazítható.

A király állapítja meg e díjazás beszedésének, felosztásának és ellenőrzésének végrehajtási szabályait, valamint azok megfizetése esedékességének időpontját.

Nemzetközi szerződés eltérő rendelkezése hiányában az 59. és 60. cikkben előírt díjazás egyenlő részben oszlik meg a szerzők és a kiadók között.

Az általa megállapított feltételek és részletes végrehajtási szabályok szerint a király megbíz azzal egy valamennyi jogkezelő társaságot képviselő társaságot, hogy gondoskodjon a díjazás beszedéséről és felosztásáról.”

8. Az átalánydíjak és az arányos díjak összegeit az arrêté royal du 30 octobre 1997 relatif à la rémunération des auteurs et des éditeurs pour la copie dans un but privé ou didactique des œuvres fixées sur un support graphique ou analogue (a grafikai vagy hasonló hordozóra rögzített művek magáncélú vagy oktatási célú többszörözéséért a szerzőknek és a kiadóknak járó díjazásról szóló, 1997.

október 30-i királyi rendelet) 2., 4., 8. és 9. cikke állapítja meg.[5] E cikkek a következőket írják elő[6]:

„2. cikk

(1) A fénymásolókra alkalmazandó átalánydíjak összege a következő:

1° [5,01] euró a percenként kevesebb, mint 6 másolatot készítő fénymásoló után;

2° [18,39] euró a percenként 6 és 9 közötti másolatot készítő fénymásoló után;

3° [60,19] euró a percenként 10 és 19 közötti másolatot készítő fénymásoló után;

4° [195,60] euró a percenként 20 és 39 közötti másolatot készítő fénymásoló után;

5° [324,33] euró a percenként 40 és 59 közötti másolatot készítő fénymásoló után;

6° [810,33] euró a percenként 60 és 89 közötti másolatot készítő fénymásoló után;

7° [1 838,98] euró a percenként több mint 89 másolatot készítő fénymásoló után.

Az átalánydíjak összegének megállapítása céljából a fekete-fehér másolás sebességét veszik figyelembe, azon készülékek esetében is, amelyek színes másolatokat készítenek.

(2) A stencilgépekre és irodai ofszetgépekre vonatkozó átalánydíjazás a következő:

1° [324,33] euró a stencilgép után;

2° [810,33] euró az irodai ofszetgép után.

[…]

4. cikk

Az olyan készülékek esetében, amelyek több, a 2. és 3. cikkben leírt funkcióknak megfelelő funkciót foglalnak magukban, az átalánydíjak összege a 2. és 3. cikkben előírt összegek közül a legmagasabb olyan összeg, amely az összes funkciót magában foglaló, egész készülékre alkalmazható.

[…]

8. cikk

A díjfizetésre kötelezett 10–12. cikkben meghatározott együttműködésének hiányában az arányos díjak összege a következő:

1° [0,0334] euró a védett műről készült másolatonként;

2° [0,0251] euró a védett műről oktatási vagy nyilvános haszonkölcsönbe adó intézmény által használt készülék segítségével készült másolatonként.

5 — *Moniteur belge*, 1997. november 7., 29874. o.; a továbbiakban: 1997. október 30-i királyi rendelet.

6 — A számok a Direction générale de la Régulation et de l'Organisation du marchénak (piacszabályozási és –szervezési főigazgatóság) a grafikai vagy hasonló hordozóra rögzített művek magáncélú vagy oktatási célú többszörözéséért a szerzőknek és a kiadóknak járó díjazásról szóló, 1997. október 30-i királyi rendeletben említett összegek automatikus indexálásról szóló, 2012. november 4-i véleményéből (*Moniteur belge*, 2013. november 4., 83560. o.) származnak.

Az 1. pontban szereplő összeget a színes védett művekről készült színes másolatok esetében kettővel kell szorozni.

9. cikk

Amennyiben a díjfizetésre kötelezett az arányos díjak beszedését illetően együttműködést tanúsít a jogkezelő társasággal, annak összege a következő:

1° [0,0201] euró a védett műről készült másolatonként;

2° [0,0151] euró a védett műről oktatási vagy nyilvános haszonkölcsönbe adó intézmény által használt készülék segítségével készült másolatonként.

Az 1. pontban szereplő összeget a színes védett művekről készült színes másolatok esetében kettővel kell szorozni.”

9. A 8. és 9. cikkben hivatkozott együttműködést az 1997. október 30-i királyi rendelet 10–12. cikke határozza meg. A 10. cikk a következőképpen rendelkezik:

„A díjfizetésre kötelezett együttműködött az arányos díjak beszedésében, amennyiben:

1° az érintett időszak vonatkozásában a 3. szakasz rendelkezéseinek megfelelően benyújtotta bevallását a jogkezelő társaság részére;

2° a bevallás benyújtásának időpontjában ideiglenesen megfizette a jogkezelő társaság részére a védett művekről készült bevallott számú másolat és a 9. cikkben hivatkozott releváns díj szorzatának megfelelő összeget; és

3° a) a bevallás jogkezelő társaság részére való benyújtását követő 200 munkanapos határidő lejárta előtt a jogkezelő társasággal egyetértésben megbecsülte az érintett időszak során a védett művekről készített másolatok számát; vagy

b) megadta a 14. cikkben hivatkozott szakértői vélemény kialakításához szükséges információkat, amennyiben a jogkelező társaság e cikknek megfelelően szakértői véleményt kért.”

10. Az 1997. október 30-i királyi rendelet 14. cikke a következőket írja elő:

„(1) Az érintett időszak során a védett művekről készített másolatok számára vonatkozó, a díjfizetésre kötelezett és a jogkezelő társaság közötti egyetértés alapján megállapított becslés hiányában a jogkezelő társaság az érintett időszak során a védett művekről készített másolatok számára vonatkozó becslésre vonatkozó szakvéleményt kérhet.

A jogkezelő társaság a díjfizetésre kötelezettet a kötelezett bevallásának a jogkezelő társasághoz való benyújtása időpontjától számított 220 munkanapon belül értesíti a szakvéleménykérésről.A szakvéleményt egy vagy több kijelölt szakértő adja, akit vagy akiket:

1° vagy a díjfizetésre kötelezett és a jogkezelő társaság közötti egyetértés alapján jelölnek ki; vagy

2° kizárólag a jogkezelő társaság jelöl ki.

A jogkezelő társaság a harmadik bekezdés 2. pontját alkalmazva csak a miniszter engedélyével rendelkező szakértőt jelölhet ki.

A szakértő vagy szakértők a szakvéleményt a szakvéleménykérés átvételétől számított legfeljebb három hónapos határidőn belül köteles (kötelesek) megadni.

(2) Amennyiben a szakértőt vagy szakértőket a díjfizetésre kötelezett és a jogkezelő társaság közötti egyetértés alapján jelölik ki, a szakvéleménnyel kapcsolatos költségek a felek között megállapodásuk szerint oszlanak meg.Amennyiben a szakértőket az (1) bekezdés harmadik bekezdésének 2. pontját alkalmazva kizárólag a jogkezelő társaság jelöli ki, a jogkezelő társaság a költségeket akkor hajthatja be a díjfizetésre kötelezetten, ha valamennyi alábbi feltétel teljesül:

1°– a díjfizetésre kötelezett előzetesen nem szolgáltatta a jogkezelő társaság részére az utóbbi által a 22. cikknek megfelelően kért információkat, vagy

– a díjfizetésre kötelezett a jogkezelő társaság részére az utóbbi által a 22. cikknek megfelelően megküldött információkérésre nyilvánvalóan pontatlan vagy hiányos információkat szolgáltatott;

2° a jogkezelő társaság egyértelműen tájékoztatta a díjfizetésre kötelezettet a 22. cikkben hivatkozott információkérésben, hogy az 1. pontban szereplő esetekben behajthatja tőle a jogkezelő társaság által kért független szakvélemény költségeit;

3° a szakvélemény költségei objektíven igazoltak;

4° a szakvélemény költségei ésszerűek a védett művek másolásának a jogkezelő társaság által ésszerűen feltételezhető mennyiségéhez képest.

[…]”.

II – **Az alapeljárás tényállása**

11. A Hewlett-Packard Belgium[7] otthoni, illetve vállalati felhasználású reprográfiai berendezéseket, többek között „multifunkcionális” készülékeket importál Belgiumba, amelyek fő funkciója a nyomtatás, a nyomtatási minőségtől függően eltérő sebességgel, emellett pedig alkalmasak dokumentumok szkennelésére és másolására, illetve fax küldésére és fogadására is. Ezeket az alapügy tárgyát képező multifunkcionális nyomtatókat rendszerint 100 eurót meg nem haladó áron értékesítik.

12. A Reprobel SCRL[8] az a jogkezelő társaság, amelynek feladata a reprográfiai kivétel alapján járó méltányos díjazás beszedése és felosztása.

13. A Reprobel 2004. augusztus 16-án faxot küldött a HPB-nek, amelyben tájékoztatta arról, hogy a multifunkcionális nyomtatók értékesítése után főszabály szerint készülékenként 49,20 euró összegű díjat kell fizetni.

14. Mivel a Reprobellel tartott találkozók, illetve a vele folytatott levelezés révén nem sikerült megállapodni a multifunkcionális nyomtatókra alkalmazandó díjról, a HPB a 2010. március 8-i idézéssel a tribunal de première instance de Bruxelles (brüsszeli elsőfokú bíróság) előtt keresetet indított a Reprobel ellen. Egyrészt azt kérte, hogy e bíróság mondja ki, hogy semmilyen díjazást nem kell fizetnie az általa forgalmazott készülékek után, másodlagosan pedig, hogy az általa fizetett díjak megfelelnek a 2001/29 irányelv fényében értelmezett belga szabályozás alkalmazásában fizetendő méltányos díjazásnak. Másrészt azt kérte, hogy a Reprobelt kötelezzék arra, hogy 10 millió euró összegű kártérítés terhe mellett az év folyamán végeztessen egy az 1997. október 30-i királyi rendelet

7 — A továbbiakban: HPB.

8 — A továbbiakban: Reprobel.

26. cikkében hivatkozottnak megfelelő felmérést, többek között a vitatott készülékek számát, és azok védelem alatt álló művek másolására való tényleges felhasználását illetően, amely össze is hasonlítja e tényleges felhasználást minden más, a védelem alatt álló művek többszörözésére használt készülék tényleges felhasználásával.

III – **Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések és a Bíróság előtti eljárás**

15. Ilyen körülmények között a cour d'appel de Bruxelles a Bíróság Hivatalánál 2013. november 8-án nyilvántartásba vett, 2013. október 23-i határozatával felfüggesztette az eljárást, és a következő kérdéseket terjesztette előzetes döntéshozatalra a Bíróság elé:

„1) A 2001/29 irányelv 5. cikke (2) bekezdése a) pontjában és 5. cikke (2) bekezdése b) pontjában szereplő »méltányos díjazás« kifejezést eltérően kell-e értelmezni attól függően, hogy a papíron vagy hasonló hordozón történő, valamely fotómechanikai vagy ehhez hasonló hatású eljárással végzett többszörözést bármilyen felhasználó végzi, vagy egy természetes személy által magáncélra végzett, kereskedelmi célt közvetlenül vagy közvetve sem szolgáló többszörözésről van szó? Igenlő válasz esetében milyen szempontokon kell alapulnia az eltérő értelmezésnek?

2) Úgy kell-e értelmezni a 2001/29 irányelv 5. cikke (2) bekezdése a) pontját és 5. cikke (2) bekezdése b) pontját, hogy azok lehetővé teszik a tagállamok számára, hogy a jogosultaknak járó méltányos díjazást a következő formában állapítsák meg:

– a védelem alatt álló művek másolására alkalmas készülékek gyártója, importőre vagy Közösségen belüli vevője által e készülékeknek az államterületen történő forgalomba hozatalakor fizetett átalánydíj, amelynek összegét kizárólag azon sebesség alapján állapítják meg, amellyel a fénymásoló percenként meghatározott számú másolatot képes készíteni, a jogosultak által esetlegesen elszenvedett egyéb hátránnyal való egyéb összefüggés nélkül, és

– kizárólag a készített másolatok számával megszorzott egységár alapján meghatározott arányos díj, amely attól függően változik, hogy [a díjfizetésre kötelezett] együttműködött-e e díj beszedését illetően, amelyet a műveket másoló természetes vagy jogi személyeknek kell megfizetniük, vagy adott esetben az előbbiek helyett azon személyeknek, akik visszterhesen vagy ingyenesen bocsátanak többszörözésre alkalmas készüléket mások rendelkezésére?

Az e kérdésre adott nemleges válasz esetén melyek azok a releváns és következetes szempontok, amelyeket a tagállamoknak az uniós jognak megfelelően annak érdekében kell követniük, hogy a díjazást méltányosnak lehessen tekinteni, és az érintett személyek között helyreálljon a megfelelő egyensúly?

3) Úgy kell-e értelmezni a 2001/29 irányelv 5. cikke (2) bekezdése a) pontját és 5. cikke (2) bekezdése b) pontját, hogy azok lehetővé teszik a tagállamok számára, hogy a jogosultaknak járó méltányos díjazás felét a szerzők által létrehozott művek kiadóinak juttassák, anélkül hogy a kiadókat bármilyen kötelezettség terhelné arra nézve, hogy biztosítsák, akár közvetve is, hogy a szerzők a tőlük elvont díjazás egy részében részesüljenek?

4) Úgy kell-e értelmezni a 2001/29 irányelv 5. cikke (2) bekezdése a) pontját és 5. cikke (2) bekezdése b) pontját, hogy azok lehetővé teszik a tagállamok számára, hogy a jogosultakat megillető méltányos díjazás beszedésének olyan differenciálatlan rendszerét vezessék be – átalány és a készített másolatok utáni díj formájában –, amelynek bár csupán hallgatólagosan, de bizonyosan részben a zenei kották másolása és a jogsértő többszörözés is részét képezi?”

16. 2014. február 7-i közbenső ítéletével a cour d'appel de Bruxelles tájékoztatta a Bíróságot arról, hogy elfogadta az Epson Europe BV[9] beavatkozását az alapeljárásban. Eljárási szabályzata 97. cikke (2) bekezdésének megfelelően a Bíróság ebből következően megküldte az Epson részére az Európai Unió Bírósága alapokmányának 23. cikke szerinti érintettek részére már kézbesített eljárási iratokat.

17. A HPB az Epson és a Reprobel mint az alapeljárás felei, illetve a belga kormány, Írország,[10] az osztrák, a lengyel, a portugál és a finn[11] kormány, valamint az Európai Bizottság terjesztettek elő írásbeli észrevételeket. A HPB, az Epson és a Reprobel, valamint a belga és a cseh kormány, továbbá a Bizottság szóbeli észrevételeket is előterjesztettek a 2015. január 29-én tartott nyilvános tárgyaláson.

IV – **A 2001/29 irányelv 5. cikke (2) bekezdése a) pontjának és 5. cikke (2) bekezdése b) pontjának értelmében vett „méltányos díjazás" fogalmáról (első kérdés)**

18. Első kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság azt kérdezi a Bíróságtól, hogy a 2001/29 irányelv 5. cikke (2) bekezdése a) és b) pontjában hivatkozott „méltányos díjazás" fogalmát eltérően kell-e értelmezni attól függően, hogy „a papíron vagy hasonló hordozón történő, valamely fotómechanikai vagy ehhez hasonló hatású eljárással végzett többszörözést" „bármilyen felhasználó" végezheti, vagy „természetes személy által magáncélra végzett, kereskedelmi célt közvetlenül vagy közvetve sem szolgáló többszörözésről van szó".

19. Ki kell emelni, hogy a kérdést előterjesztő bíróság ezen első kérdése nem teljesen egyértelmű, amit az azzal kapcsolatban előterjesztett, következtetéseikben és indokolásukban egyaránt igen eltérő írásbeli észrevételek is mutatnak. Ekképpen az első, felszínes olvasat alapján úgy lehetne tekinteni, hogy a kérdést előterjesztő bíróság azt sugallja, hogy a 2001/29 irányelv 5. cikke (2) bekezdése a) pontját nem pusztán úgy lehet, de úgy is kell értelmezni, hogy figyelembe veszik a védelem alatt álló mű reprográfiáját végző felhasználó személyét, illetve annak célját, vagyis az ezen irányelv 5. cikke (2) bekezdésének b) pontjában meghatározott szempontokat. Először tehát a kérdés pontos értelmét és tartalmát kell megállapítani az alapeljárás vonatkozásában, ismertetve mindenekelőtt a kérdést előterjesztő bíróság által nyújtott magyarázatokat.

A – *Az első kérdés értelméről és tartalmáról*

1. A kérdést előterjesztő bíróság magyarázatai

20. A kérdést előterjesztő bíróság kifejti, hogy a Bíróság eddig csak a 2001/29 irányelv 5. cikke (2) bekezdése b) pontjának értelmezésével kapcsolatban foglalkozott a méltányos díjazás fogalmával.

21. Márpedig a Reprobel előtte egyrészt azt állította, hogy az alapügyben érintett rendelkezés a 2001/29 irányelv 5. cikke (2) bekezdésének a) pontja, másrészt pedig, hogy különbséget kell tenni az e rendelkezés hatálya alá tartozó reprográfiai kivétel és az ugyanezen irányelv 5. cikke (2) bekezdésének b) pontjában szereplő magáncélú másolatra vonatkozó kivétel között. A HPB ezzel szemben előadja, hogy a 2001/29 irányelv 5. cikke (2) bekezdésének b) pontja, mivel az a bármilyen hordozón történő többszörözést célozza, a természetes személy által magáncélra való reprográfiával többszörözésre is vonatkozik.

9 — A továbbiakban: Epson.

10 — Írország ugyanakkor csak az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első és második kérdésre javasol választ.

11 — A finn kormány ugyanakkor csak az előzetes döntéshozatalra előterjesztett harmadik és negyedik kérdésre javasol választ.

22. A kérdést előterjesztő bíróság ebből a szempontból rámutat, hogy mivel a multifunkcionális nyomtatókat természetes személyek magáncélú felhasználásra is igénybe veszik, felmerül a kérdés, hogy a méltányos díjazás fogalmát, amelynek a jogosultak által elszenvedett hátránytól kell függenie, azonos módon kell-e értelmezni attól függetlenül, hogy a többszörözés magáncélú vagy bármilyen egyéb felhasználás érdekében végzik.

2. Az első kérdés elemzése

23. A kérdést előterjesztő bíróság által feltett első kérdéssel kapcsolatos összes nehézség abban áll, hogy az már szövegében is láthatóan azt sugallja, hogy a magáncélú másolás alapján járó méltányos díjazásnak a 2001/29 irányelv 5. cikke (2) bekezdésének b) pontjában megállapított „paraméterei" valamilyen módon halmozódhatnak a reprográfia alapján járó méltányos díjazásnak az irányelv 5. cikke (2) bekezdésének a) pontjában megállapított paramétereivel.

24. Álláspontom szerint ugyanakkor nem ilyen értelmet kell tulajdonítani ennek az első kérdésnek.

25. Mindenekelőtt fontos hangsúlyozni, hogy a kérdést előterjesztő bíróság, miként az kérdésének megfogalmazásából is kitűnik, kizárólag a 2001/29 irányelv 5. cikke (2) bekezdésének a) pontjára támaszkodik, mivel kifejezetten és kizárólag „a papíron vagy hasonló hordozón történő, valamely fotómechanikai vagy ehhez hasonló hatású eljárással végzett többszörözésre" hivatkozik, nem pedig szélesebben például a multifunkcionális nyomtató révén végzett többszörözésre.

26. Az első kérdés tehát nem abból az elvből indul ki, hogy a multifunkcionális nyomtatók használata tartozhat mind a 2001/29 irányelv 5. cikke (2) bekezdésének a) pontja szerinti reprográfiai kivétel, mind pedig az ezen irányelv 5. cikke (2) bekezdésének b) pontja szerinti magáncélú többszörözésre vonatkozó kivétel hatálya alá.[12]

27. E tekintetben rá kell mutatni, hogy általános jelleggel úgy lehet tekinteni, hogy a multifunkcionális nyomtatóknak a védelem alatt álló művek többszörözésére való használata egyidejűleg tartozhat a 2001/29 irányelv 5. cikke (2) bekezdésének a) pontja szerinti reprográfiai kivétel, illetve az ezen irányelv 5. cikke (2) bekezdésének b) pontja szerinti, magáncélú többszörözésre vonatkozó kivétel tárgyi hatálya alá.

28. Azon elsődleges funkciójukon túl, hogy egy vezetékkel vagy anélkül hozzákapcsolt terminálról (például számítógép, tablet, okostelefon vagy fényképezőgép), illetve adathordozóról (például külső merevlemez vagy memóriakártya) dokumentumokat nyomtatnak papír hordozóra, e nyomtatók nem csupán a művek papírra történő fénymásolását vagy reprográfiáját (vagyis a 2001/29 irányelv 5. cikke (2) bekezdésének a) pontja szerinti reprográfiai kivétel hatálya alá tartozó műveletet) teszik lehetővé, hanem ugyanezen művek szkennelését és az ebből keletkező fájl elektronikus hordozón történő rögzítését is,[13] amely művelet az ezen irányelv 5. cikke (2) bekezdésének b) pontja szerinti magáncélú többszörözésre vonatkozó kivétel hatálya alá tartozhat.[14]

29. Az iratokból ugyanakkor kitűnik, hogy ahhoz, hogy hasznos választ lehessen adni a kérdést előterjesztő bíróságnak, nem szükséges eldönteni azt, hogy a multifunkcionális nyomtatók használata kizárólag a 2001/29 irányelv 5. cikke (2) bekezdésének a) pontja szerinti reprográfiai kivétel hatálya alá tartozik, vagy pedig egyidejűleg az e nyomtatók több funkciójára figyelemmel az az ezen irányelv 5. cikke (2) bekezdésének b) pontja szerinti magáncélú többszörözésre vonatkozó kivétel hatálya alá is

12 — Sharpston főtanácsnok feltevése a VG Wort és társai ügyre vonatkozó indítványában (C-457/11–C-460/11, EU:C:2013:34, 40. pont).

13 — E tekintetben meg kell különböztetni egyrészt a digitális formában forgalmazott védelem alatt álló művek (elektronikus könyvek vagy egyéb, CD-n vagy DVD-n, illetve az interneten forgalmazott művek) többszörözését, másrészt pedig az analóg formában forgalmazott védelem alatt álló művek (papíralapú könyvek, sajtó) többszörözését, azzal hogy sem a másolt digitális mű, sem a digitalizált analóg mű nem jogszerű, ha arra a jogosult nem adott engedélyt, illetve, ha nem tartozik a 2001/29 irányelv által előírt valamelyik kivétel hatálya alá.

14 — E kérdéssel kapcsolatban lásd a jelen indítvány 42–45. pontját.

esik, valamint ebből következően nem szükséges elhatárolni a két rendelkezés alkalmazási körét, sem e nyomtatók vonatkozásában, sem pedig szélesebben véve minden olyan hibrid többszörözö berendezés vagy készülék vonatkozásában, amely alkalmas a védelem alatt álló művek analóg vagy digitális többszörözésére.

30. Rá kell ugyanis mutatni, hogy a belga kormány és a Reprobel egyrészt előadják, hogy a 2001/29 irányelv 5. cikke (2) bekezdése a) pontjának rendelkezéseit az LDA 22. cikke (1) bekezdésének 4. pontja, míg ezen irányelv 5. cikke (2) bekezdése b) pontjának rendelkezéseit az LDA 22. cikke (1) bekezdésének 5. pontja ültette át. Másrészt úgy vélik, hogy az alapeljárásban szereplő ügyben az LDA 22. cikke (1) bekezdésének 4. pontját kell alkalmazni, kizárva az LDA 22. cikke (1) bekezdésének 5. pontját.

31. E tekintetben megállapítható, hogy az előzetes döntéshozatalra utaló határozat időpontjában hatályos változatában az LDA 22. cikke (1) bekezdésének 5. pontja ténylegesen csak a „hangzó és audiovizuális alkotások családi körben végzett és arra korlátozódó többszörözésére" vonatkozott. Ebből tehát levezethető, hogy a magáncélú másolásra vonatkozó kivétel legalábbis a 2012. december 31-i, 2013. december 1-jén hatályba lépett reformot megelőzően nem volt alkalmazható a multifunkcionális nyomtatók használatára, még a védelem alatt álló művek szkenner által történő digitalizálására sem.[15] E következtetést azonban csak a kérdést előterjesztő bíróság vonhatja le, mivel a Bíróság az állandó ítélkezési gyakorlatnak megfelelően nem rendelkezik hatáskörrel a nemzeti jog értelmezésére.

32. Mindazonáltal az a kérdés, amely a kérdést előterjesztő bíróságot ebből a szempontból foglalkoztatja, álláspontom szerint az, hogy a 2001/29 irányelv 5. cikke (2) bekezdésének a) pontja szerinti reprográfiai kivétel alapján járó méltányos díjazás, amelyet rendes esetben, a kivételektől eltekintve a multifunkcionális nyomtatók használatának meg kell alapoznia, eltérhet-e attól függően, hogy e használatot bármely felhasználó végzi, vagy „természetes személy által magáncélra végzett, kereskedelmi célt közvetlenül vagy közvetve sem szolgáló" használatról van szó, az ezen irányelv 5. cikke (2) bekezdésének b) pontjában szereplő megfogalmazás szerint, és ha igen, milyen mértékben.

33. A kérdést előterjesztő bíróság tehát nem azt kérdezi, hogy lehet-e alkalmazni a 2001/29 irányelv 5. cikke (2) bekezdésének b) pontjában meghatározott paramétereket ezen irányelv 5. cikke (2) bekezdése a) pontjának alkalmazása esetén, hanem pontosabban azt, hogy a 2001/29 irányelv, mivel a méltányos díjazást az elvégzett többszörözés eredményeként a jogosultakat érő hátrány alapján kell megállapítani, megengedi, illetve adott esetben előírja-e a multifunkcionális nyomtatók után a reprográfia címén beszedett méltányos díjazás kiigazítását attól függően, hogy a többszörözést természetes személy végzi magáncélra, vagy bármely más személy más célból.

34. Másként fogalmazva, a Bíróságnak véglegesen és határozottan el kell döntenie, hogy a 2001/29 irányelv megengedi, illetve adott esetben előírja-e azon tagállamok számára, amelyek az 5. cikk (2) bekezdése a) pontja szerinti reprográfiai kivétel alkalmazása mellett döntöttek, és az alapeljáráshoz hasonlóan az e rendelkezésben előírt méltányos díjazás finanszírozása érdekében a multifunkcionális nyomtatók használatát terhelő arányos átalánydíjazást szednek be, hogy minden egyes esetben figyelembe vegyék azt, hogy ezen nyomtatókat természetes személyek használják magáncélra, vagy nem.

15 — Az 1997. október 30-i királyi rendeletet megelőző, a király számára készített jelentésből ugyanakkor kitűnik, hogy e lehetőséget már számításba vették.

B – *A multifunkcionális nyomtatók használatától függően a méltányos díjazás differenciált beszedésére vonatkozó kötelezettség fennállásáról*

35. Fontos emlékeztetni mindenekelőtt arra, hogy a 2001/29 irányelv 5. cikke (2) bekezdésének megfelelően a tagállamoknak pusztán lehetőségük, nem pedig kötelezettségük van arra, hogy nemzeti jogukban az irányelv 2. cikkében előírt szerzői jogi védelem alatt álló művek kizárólagos többszörözési jogát illetően az 5. cikkének (2) és (3) bekezdésében meghatározott kivételeket, illetve korlátozásokat állapítsanak meg, beleértve az irányelv 5. cikke (2) bekezdésének a) pontja szerinti reprográfiai kivételt és az 5. cikke (2) bekezdésének b) pontja szerinti magáncélú többszörözésre vonatkozó kivételt is.

36. Amennyiben ugyanezen tagállamok úgy döntenek, hogy a 2001/29 irányelv 5. cikke (2) bekezdésének a) vagy b) pontját alkalmazva bevezetik a reprográfiai kivételt vagy a magáncélú másolásra vonatkozó kivételt, akkor kötelesek a méltányos díjazásnak a kizárólagos többszörözési jog jogosultjai részére történő megfizetéséről rendelkezni. [16]

37. A Bíróság kimondta, hogy a reprográfiai kivétel és a magáncélú másolásra vonatkozó kivétel közös szükséges elemének minősülő méltányos díjazás fogalma az uniós jog önálló fogalma, és azt valamennyi tagállamban egységesen kell értelmezni. [17] Ez azt jelenti, hogy amennyiben a tagállamok úgy döntenek, hogy bevezetik a reprográfiai kivételt vagy a magáncélú másolásra vonatkozó kivételt, akkor annak paramétereit többé nem határozhatják meg szabadon, inkoherens és harmonizációt nélkülöző módon. [18]

38. A Bíróság ugyanakkor azt is kimondta, hogy mivel a 2001/29 irányelv kifejezetten nem szabályozza a kérdést, a tagállamok széles körű mérlegelési mozgástérrel rendelkeznek arra, hogy a hátrányos megkülönböztetés tilalmának elvét tiszteletben tartva meghatározzák a méltányos díjazás általuk kialakítandó rendszerének különböző elemeit, különösen azon személyek meghatározása érdekében, akik e díjazást kötelesek megfizetni, valamint az említett díjazás formájának, részletszabályainak és mértékének rögzítése céljából. [19]

39. Ugyanakkor, ahogy azt a Bíróság több alkalommal kimondta, a méltányos díjazást mindenféleképpen a szerzői jogi jogosultaknak a kizárólagos többszörözési jog alóli kivétel bevezetésével okozott esetleges [20] vagy valós hátrány alapján kell kiszámítani. [21]

40. Ezen alapvető iránymutatások fényében kell választ adni a kérdést előterjesztő bíróság által feltett első kérdésre.

41. A jelen esetben mindenekelőtt azt kell megjegyezni, hogy a reprográfiai kivétel és a magáncélú másolásra vonatkozó kivétel körvonalait a 2001/29 irányelv 5. cikke (2) bekezdésének a), illetve b) pontja igen eltérő szempontok alapján határozza meg. [22] Míg a reprográfiai kivételt a másolatot tartalmazó hordozóeszköz („papíron vagy hasonló hordozón”), és a használt technikai módszer („valamely fotómechanikai vagy ehhez hasonló hatású eljárással”) függvényében „határozzák meg”,

16 — Lásd legutóbb: Copydan Båndkopi ítélet (C-463/12, EU:C:2015:144, 19. pont), valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat.

17 — Lásd: Padawan-ítélet (C-467/08, EU:C:2010:620, 33. pont).

18 — Lásd: Padawan-ítélet (C-467/08, EU:C:2010:620, 36. pont); ACI Adam és társai ítélet (C-435/12, EU:C:2014:254, 49. pont).

19 — Lásd legutóbb: Copydan Båndkopi ítélet (C-463/12, EU:C:2015:144, 19., 20., 30–41., 57. és 59. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

20 — Lásd különösen: 2001/29 irányelv, (35) preambulumbekezdés, valamint Padawan-ítélet (C-467/08, EU:C:2010:620, 39. pont).

21 — Padawan-ítélet (C-467/08, EU:C:2010:620, 42. pont); Amazon.com International Sales és társai ítélet (C-521/11, EU:C:2013:515, 47. pont); ACI Adam és társai ítélet (C-435/12, EU:C:2014:254, 55. pont), valamint Copydan Båndkopi ítélet (C-463/12, EU:C:2015:144, 21. pont)

22 — Ahogy arra Sharpston főtanácsnok már rámutatott a VG Wort és társai ügyre vonatkozó indítványában (C-457/11–C-460/11, EU:C:2013:34, 39. pont).

addig a magáncélú másolásra vonatkozó kivételt a másolatot tartalmazó hordozóeszköztől („bármely hordozón”), és főként a többszörözés végzőjének személyétől („természetes személy”) és a többszörözés céljától („magáncélra, kereskedelmi célt közvetlenül vagy közvetve sem szolgáló”) függően.

42. E pontosítások valójában nem a két kivétel meghatározásának szempontjai, hanem olyan elemek, amelyek lehetővé teszik a kivételek területeinek elhatárolását, és így bizonyos mértékben személyi és tárgyi alkalmazási körük meghatározását, ugyanakkor nagyon eltérő megfogalmazásban és módszerek szerint.

43. A 2001/29 irányelv 5. cikke (2) bekezdésének b) pontja, amelyet az alapeljárás nem érint, lényegileg a magáncélú másolásra vonatkozó kivétel személyi alkalmazási körét határozza meg, azt kétszeresen is korlátozva. Kizárólag a természetes személyek többszörözhetik a védelem alatt álló műveket a magáncélú másolásra vonatkozó kivétel alapján, és kizárólag magáncélra, kereskedelmi célt közvetlenül vagy közvetve sem szolgálva. Következésképpen azt a méltányos díjazást, amelyet e címen, a kivételektől eltekintve, a védelem alatt álló mű minden többszörözésének meg kell alapoznia, csak e személyektől lehet beszedni. E rendelkezés ezzel szemben nem korlátozza – legalábbis kifejezetten nem – a magáncélú másolásra vonatkozó kivétel tárgyi alkalmazási körét. E tekintetben csupán azt rögzíti, hogy a másolatot tartalmazó használt hordozóeszköztől függetlenül alkalmazandó. Tehát valójában a 2001/29 irányelv 5. cikke (2) bekezdésének a) pontja korlátozza a magáncélú másolásra vonatkozó kivétel tárgyi alkalmazási körét kizárólag a digitális többszörözésre, ahogy az a Bíróság ítélkezési gyakorlatából is kitűnik.

44. A 2001/29 irányelv 5. cikke (2) bekezdésének az alapeljárásban egyedül érintett a) pontja lényegileg háromszoros korlátozás mellett határozza meg a reprográfiai kivétel, és ebből következően, valamint negatív módon a magáncélú másolásra vonatkozó kivétel tárgyi alkalmazási körét. Csak a papíron vagy hasonló hordozón történő, valamely fotómechanikai vagy ehhez hasonló hatású eljárással végzett többszörözés tartozik a reprográfiai kivétel körébe, a zenei kották kivételével.

45. Ahogy arra a Bíróság rámutatott, a 2001/29 irányelv 5. cikke (2) bekezdése a) pontjának szövege a másolatot tartalmazó hordozóeszközök, nevezetesen a papír vagy ahhoz hasonló hordozó, és az e többszörözés érdekében alkalmazott módszerek, nevezetesen a fotomechanikai vagy ahhoz hasonló hatású eljárások között tesz különbséget.[23]

46. A másolatot tartalmazó hordozóeszköz lehet a kifejezetten említett papír, vagy „egy másik olyan [termék], amelynek hasonló tulajdonságokkal kell rendelkeznie, vagyis a papírhoz hasonlatosnak és azzal egyenértékűnek kell lennie”,[24] ami kizár minden nem analóg másolásra alkalmas hordozót, azaz főként a digitálisakat.[25]

47. A papírra vagy más hasonló hordozóra való másolást lehetővé tevő módszer nemcsak a fotomechanikai eljárásra, hanem valamennyi, „ehhez hasonló hatású eljárásra” is vonatkozik, nevezetesen minden olyan egyéb eljárásra, amelynek segítségével a fotomechanikai eljárás útján kapott eredményhez hasonló eredmény, vagyis valamely mű vagy más, jogi védelem alatt álló teljesítmény analóg megjelenítése érhető el.[26] A Bíróság ekképpen rámutatott, hogy a reprográfiai kivétel nem az alkalmazott módszeren alapul, hanem inkább az elérni kívánt eredményen.[27]

23 — Lásd: VG Wort és társai ítélet (C-457/11–C-460/11, EBHT, EU:C:2013:426, 64. pont).

24 — Ugyanott, 65. pont.

25 — Ugyanott, 67. pont.

26 — Ugyanott, 68. pont.

27 — Ugyanott, 69. pont.

48. A Bíróság ítélkezési gyakorlatából tehát az vezethető le, hogy a multifunkcionális nyomtatók fénymásoló funkciója, amely lehetővé teszi védelem alatt álló művek papír hordozón való többszörözését, a 2001/29 irányelv 5. cikke (2) bekezdésének a) pontja szerinti reprográfiai kivétel hatálya alá tartozik, míg ezek szkennerfunkciója, amely lehetővé teszi védelem alatt álló művek elektronikus hordozón való többszörözését, vagyis a papíron közzétett művek digitalizálását, ezen irányelv 5. cikke (2) bekezdése b) pontjának hatálya alá esik. Ugyanakkor, ahogy arra már rámutattam,[28] a problémakör e vetülete nem esik a Bíróság elé előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések körébe, mivel a nemzeti jogalkotó ezt az esetet nem szabályozta, legalábbis a 2012. december 31-i, 2013. december 1-jén, a Bírósághoz való fordulást követően hatályba lépett reformot megelőzően.

49. A 2001/29 irányelv 5. cikke (2) bekezdésének a) pontja ezzel szemben semmilyen korlátozást nem tartalmaz a többszörözést végző személyére vagy e többszörözés céljára vonatkozóan. Következésképpen azt a méltányos díjazást, amelyet a kivételektől eltekintve a multifunkcionális nyomtatók használatának a reprográfiai kivétel alapján meg kell alapoznia, főszabály szerint minden ilyen többszörözést végző személytől be kell szedni.[29]

50. A fenti elemzésből az tűnik ki, hogy a 2001/29 irányelv 5. cikke (2) bekezdésének a) pontja kifejezetten nem írja elő – ez volt a Bíróságnak feltett kérdés –, és nem is tiltja meg formálisan azt, hogy azok a tagállamok, amelyek úgy döntöttek, hogy érvényesítik a reprográfiai kivételt, kiigazítsák a multifunkcionális nyomtatók védelem alatt álló művek többszörözésre irányuló használata után fizetendő méltányos díjazás beszedését attól függően, hogy a többszörözést milyen célból végezték, illetve hogy e többszörözést milyen személy végezte.

51. Különösen azt kell hangsúlyozni, hogy nem lehet röviden annyit válaszolni a kérdést előterjesztő bíróság első kérdésére, hogy az ilyen kiigazítás kizárt, mivel a 2001/29 irányelv 5. cikke (2) bekezdésének a) pontja az 5. cikk (2) bekezdésének b) pontjától eltérően nem tesz különbséget a többszörözést végző személye és a többszörözés célja alapján, végső soron azon elvet alkalmazva, amely szerint nincs helye megkülönböztetésnek ott, ahol a törvény sem tesz különbséget (*ubi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus*).

52. Az első következtetés, amelyre ezen elemzés alapján jutok, tehát az, hogy a tagállamok nem kötelesek arra, hogy kialakítsák a 2001/29 irányelv 5. cikke (2) bekezdésének a) pontja értelmében vett reprográfiai kivétel alapján járó méltányos díjazás finanszírozását szolgáló, a multifunkcionális nyomtatók és/vagy ezek használata után fizetendő díj beszedésének olyan rendszerét, amely az ezeket használó személy és/vagy a nyomtatók használatának célja szerint differenciált.

53. A második következtetés, amely ebből le kell vonni, az, hogy a tagállamoknak mindazonáltal megvan a lehetőségük arra, hogy ilyen differenciált rendszert alakítsanak ki, ugyanakkor azzal a feltétellel, hogy az említett díjazás kapcsolatban marad a jogosultak által e kivétel bevezetése folytán elszenvedett hátránnyal, ami azt jelenti, hogy az ilyen differenciálásnak objektív, átlátható és hátrányos megkülönböztetéssel nem járó szempontokon kell alapulnia,[30] ahogy az pontosabban kitűnik a kérdést előterjesztő bíróság előzetes döntéshozatalra előterjesztett második kérdésének lenti vizsgálatából.

54. Ennélfogva azt javaslom a Bíróság számára, hogy az első kérdésre válaszul mondja ki, hogy a 2001/29 irányelv 5. cikke (2) bekezdésének a) pontját úgy kell értelmezni, hogy az nem írja elő, azonban megengedi a tagállamok számára, hogy kialakítsák az e rendelkezés értelmében vett reprográfiai kivétel alapján járó méltányos díjazás finanszírozását szolgáló, a multifunkcionális nyomtatók és/vagy ezek használata után fizetendő díj beszedésének olyan rendszerét, amely az ezeket

28 — Lásd a jelen indítvány 29–31. pontját.

29 — Fontos kiemelni, hogy úgy tűnik, az alapeljárásban ez a helyzet, ahogy az a belga kormány magyarázataiból következik.

30 — E követelményt illetően lásd: Copydan Båndkopi ítélet (C-463/12, EBHT, EU:C:2015:144, 30–41. pont).

használó személy és/vagy a nyomtatók használatának célja szerint differenciált, egyrészt azzal a feltétellel, hogy ezen díjazás maradjon kapcsolatban a jogosultak által e kivétel bevezetése folytán elszenvedett hátránnyal, másrészt pedig azzal, hogy az ilyen differenciálásnak objektív, átlátható és hátrányos megkülönböztetéssel nem járó szempontokon kell alapulnia.

V – **A méltányos díjazás finanszírozására szánt átalánydíjazás és arányos díjazás megállapításáról (második kérdés)**

55. Második kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegileg azt kívánja megtudni a Bíróságtól, hogy a 2001/29 irányelv 5. cikke (2) bekezdése a) és b) pontjának rendelkezéseit úgy kell-e értelmezni, hogy azok lehetővé teszik a tagállamok számára, hogy az e rendelkezések által előírt méltányos díjazás finanszírozása érdekében az átalánydíjazásnak és az arányos díjazásnak az alapeljárásban szereplő szabályozás jellemzőivel rendelkező kettős rendszerét alakítsák ki, figyelemmel különösen arra a megfelelő egyensúlyra, amelyet a különböző érintett személyek érdekei között kell fenntartaniuk.

56. A kérdést előterjesztő bíróság második kérdésének megválaszolása előtt fel kell idézni az alapeljárásban szereplő átalánydíjazás és arányos díjazás főbb jellemzőit, majd ismertetni kell a kérdést előterjesztő bíróság által szolgáltatott magyarázatokat.

A – *A belga átalánydíjazási és arányos díjazási rendszer főbb jellemzői*

57. A védelem alatt álló művek LDA 22. cikke (1) bekezdésének 4. pontja szerinti reprográfiai kivétel címén történő többszörözése a grafikai vagy hasonló hordozóra rögzített művek szerzői és kiadói [31] számára jogot keletkeztet az LDA 59. cikkében előírt átalánydíjazásból és az LDA 60. cikkében előírt arányos díjazásból finanszírozott méltányos díjazásra.

58. Az átalánydíjazást a védett művek másolására alkalmas készülékek Közösségen belüli gyártója, importőre vagy megszerzője fizeti e készülékeknek az államterületen történő forgalomba hozatalakor. Az 1997. október 30-i királyi rendelet 1. cikke úgy határozza meg a Közösségen belüli importőr és megszerző fogalmát mint olyan importőrt és megszerzőt, amelynek üzleti tevékenysége a készülékek forgalmazásából áll. A díjazásnak az 1997. október 30-i királyi rendelet 2. cikkében meghatározott összege az érintett készülék maximális fekete-fehér másolási sebességétől függ. Az alapeljárásban szereplő típushoz tartozó multifunkcionális nyomtatók (percenként 20–39 másolat) esetében annak összege 195,60 euró.

59. Az arányos díjazást a védelem alatt álló műveket másoló jogi vagy természetes személyeknek, vagy ezek helyett azon személyeknek kell megfizetniük, akik visszterhesen vagy ingyenesen többszörözö berendezést bocsátanak mások rendelkezésére, [32] a védelem alatt álló mű másolásának időpontjában. [33] Összegét az egyes készülékekkel készített másolatok számától függően számítják ki egy olyan tarifa alapján, amely a díjfizetésre kötelezettnek a díj beszedése tekintetében tanúsított együttműködésétől függ; a díj összege másolatonként 0,0201 euró, amennyiben a díjfizetésre kötelezett együttműködött, és 0,0334 euró, amennyiben nem működött együtt. [34]

31 — Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett harmadik kérdés éppen a méltányos díjazás jogosultjainak e kettősségére vonatkozik.

32 — Lásd az LDA 60. cikkét, amelyre az 1997. október 30-i királyi rendelet 1. cikkének az arányos díjazás díjfizetésre kötelezettjét meghatározó 14. pontja hivatkozik.

33 — Lásd az 1997. október 30-i királyi rendelet 15. cikkét.

34 — E díjak összege 0,0251 euró és 0,0151 euró a védett műről oktatási vagy nyilvános haszonkölcsönbe adó intézmény által használt készülék segítségével készült másolatonként. Ezeket egyébként kettővel szorozzák színes másolatok esetén.

60. Ezt az együttműködést az 1997. október 30-i királyi rendelet 10–12. cikke határozza meg, amely cikkek különbséget tesznek az oktatási vagy nyilvános haszonkölcsönbe-adó intézményre alkalmazandó standardizált együttműködés,[35] és az egyéb díjfizetésre kötelezettekre személyüktől függetlenül[36] az 1997. október 30-i királyi rendelet 12. cikkének (3) bekezdésében meghatározott feltételek szerint alkalmazandó általános együttműködés[37] között.

61. Ahhoz, hogy az arányos díjazás fizetésre kötelezettje együttműködőnek minősüljön, többek között általános jelleggel meg kell felelnie az érintett időszak vonatkozásában a jogkezelő társaság részére teljesítendő bevallási kötelezettségének, és ideiglenes jelleggel meg kell fizetnie a védett művekről készült bevallott számú másolatnak (általános együttműködés) vagy a védett művekről készült, egy standardizált táblázatban meghatározott számú másolatnak (standardizált együttműködés) megfelelő összeget.

B – *A kérdést előterjesztő bíróság által szolgáltatott magyarázatok*

62. A kérdést előterjesztő bíróság mindenekelőtt azt hangsúlyozza, hogy a Bíróság ítélkezési gyakorlatának megfelelően a méltányos díjazást szükségképpen a kivétel bevezetésével a védelem alatt álló művek szerzőinek okozott hátrány alapján kell kiszámítani. Megjegyezve ugyanakkor azt, hogy a Bíróság elfogadta, hogy a készülékek másolatok készítésére való puszta alkalmassága elegendő a méltányos díjazás alkalmazásának igazolására, a kérdést előterjesztő bíróság úgy véli, hogy fennmarad a kérdés, hogy az önkényességet elkerülve miként lehet meghatározni az ilyen díjazás mértékét.

63. A kérdést előterjesztő bíróság egyebekben megjegyzi, hogy mivel a tagállamoknak a díjazás összegének megállapítása érdekében a legrelevánsabb szempontokat kell figyelembe venniük, anélkül hogy szem elől tévesztenék, hogy e díjazás nem lehet független a hátrány alkotóelemeitől, felmerül a tagállamok azon lehetőségének vagy kötelezettségének kérdése, hogy ne határozzanak meg semmilyen díjazást, amennyiben a hátrány csak minimális lenne.

64. Megvizsgálva ezt követően a belga jogszabályokat, a kérdést előterjesztő bíróság megállapítja, hogy a fekete-fehér másolás percenkénti maximális sebessége az a legrelevánsabb kritérium, amelyet e szabályozás figyelembe vesz, nem pedig az otthoni vagy kereskedelmi használati cél, illetve az olyan műszaki jellemzők, mint a funkciók sokfélesége. A kérdést előterjesztő bíróság azt is megjegyzi, hogy míg a szkennerek esetében az átalánydíjazás nem haladhatja meg az ár egy bizonyos százalékát, az egyéb típusú készülékek esetében kifejezetten kizárt minden, a készülékek árára vonatkozó hivatkozás, különösen a multifunkcionális készülékek esetében, ahol az átalánydíjazás összege a legmagasabb alkalmazható összeg.

65. A kérdést előterjesztő bíróság ezen okfejtések alapján azt állapítja meg, hogy fel lehet tenni a kérdést, hogy a gyártók, az importőrök és a megszerzők által a multifunkcionális nyomtatók után fizetendő átalánydíjazás beszedése a felhasználók által fizetett arányos díjjal együtt nem haladja-e meg az e nyomtatók használatából származó hátrány megtérítését, és az valóban méltányos-e, illetve tiszteletben tartja-e a jogosultak, illetve a védelem alatt álló tárgyak felhasználóinak jogai és érdekei közötti megfelelő egyensúlyt.

35 — Az 1997. október 30-i királyi rendelet 11. cikke. Ezeket az intézményeket ezen királyi rendelet 1. cikkének 16. és 17. pontja határozza meg.

36 — Lásd az 1997. október 30-i királyi rendeletet megelőzően a király számára készített jelentésben szereplő magyarázatokat, *Moniteur belge*, 29874. o., 29895. o.

37 — Az 1997. október 30-i királyi rendelet 12. cikke.

C – *Elemzés*

1. Az elfogadhatóságról

66. Nem érdemes szükségtelenül sokat foglalkozni az előzetes döntéshozatalra előterjesztett második kérdés Reprobel által megkérdőjelezett elfogadhatóságával, mivel ahhoz nem fér kétség. Az alapeljárás vitathatatlanul a multifunkcionális nyomtatók gyártóit érinti elsődlegesen, amelyek e minőségükben csak az átalánydíjazás megfizetésére kötelesek, az arányos díjazás megfizetésére pedig nem. Ez azonban nem változtat azon, hogy a kérdést előterjesztő bíróság második kérdése egyszerre vonatkozik a külön-külön vizsgált két díjazásra, és a kettős díjazás rendszerének egészére.

2. A kérdés érdeméről

67. Kiindulásként emlékeztetni kell arra, hogy figyelemmel az alkalmazandó nemzeti jogszabály hatályára, a fent kifejtett okok miatt a Bíróságnak nem kell értelmeznie a 2001/29 irányelv 5. cikke (2) bekezdése b) pontjának rendelkezéseit.

68. Ezt követően emlékeztetni kell arra, hogy a Bíróságnak a 2001/29 irányelv 5. cikke (2) bekezdése b) pontjában szereplő magáncélú többszörözésre vonatkozó kivétellel kapcsolatos ítélkezési gyakorlata analógia útján átültethető a 2001/29 irányelv 5. cikke (2) bekezdése a) pontjában szereplő reprográfiai kivételre is, az Európai Unió Alapjogi Chartája 20. cikkében rögzített egyenlő bánásmódhoz való alapvető jog tiszteletben tartása mellett.[38]

69. A jelen esetben a Bíróság ítélkezési gyakorlatából kitűnik, hogy a méltányos díjazás célja az, hogy a szerzői jogi jogosultak a védelem alatt álló művek engedélyük nélküli többszörözéséért megfelelő ellentételezésben részesüljenek, így azt úgy kell tekinteni, mint az e jogosultak által elszenvedett, a többszörözésből eredő hátrány ellenértékét.[39] E díjazást tehát szükségképpen az érintett kivétel, jelen esetben a reprográfiai kivétel bevezetésével a szerzői jogi jogosultaknak okozott hátrány alapján kell kiszámítani.[40]

70. A Bíróság ugyancsak kimondta, hogy mivel a 2001/29 irányelv rendelkezései nem szabályozzák kifejezetten e kérdést, a tagállamok széles körű mérlegelési mozgástérrel rendelkeznek e díjazás formájának, finanszírozása részletszabályainak és lehetséges mértékének a meghatározására.[41]

71. A tagállamok feladata különösen, hogy a területükön az uniós jog korlátai között meghatározzák az irányelv tiszteletben tartásának biztosítására vonatkozó legrelevánsabb kritériumokat, figyelemmel az egyes esetek sajátos körülményeire.[42] E tekintetben hangsúlyozni kell, hogy ez nem jelenti azt, hogy a tagállamok kötelesek lennének arra, hogy „kiválasszák” az összességében meghatározatlan kritériumok közül a legrelevánsabbakat, hanem csak azt, hogy a 2001/29 irányelv és általánosabban az uniós jog céljainak tiszteletben tartása mellett az ő feladatuk azon kritériumok megállapítása, amelyeket relevánsnak tekintenek.

38 — VG Wort és társai ítélet (C-457/11–C-460/11, EU:C:2013:426, 73. pont).

39 — Lásd: Padawan-ítélet (C-467/08, EU:C:2010:620, 39. és 40. pont); VG Wort és társai ítélet (C-457/11–C-460/11, EU:C:2013:426, 75. pont).

40 — Lásd: Padawan-ítélet (C-467/08, EU:C:2010:620, 42. pont); Amazon.com International Sales és társai ítélet (C-521/11, EU:C:2013:515, 47. pont).

41 — Lásd: 2001/29 irányelv, (35) preambulumbekezdés, továbbá Padawan-ítélet (C-467/08, EU:C:2010:620, 37. pont); Amazon.com International Sales és társai ítélet (C-521/11, EU:C:2013:515, 20. pont); Copydan Båndkopi ítélet (C-463/12, EU:C:2015:144, 20. pont).

42 — Lásd: Amazon.com International Sales és társai ítélet (C-521/11, EU:C:2013:515, 21. és 22. pont). Lásd még analógia útján: VEWA-ítélet (C-271/10, EU:C:2011:442, 35. pont).

72. Egyébként, noha a 2001/29 irányelv rendelkezései nem szabályozzák kifejezetten a méltányos díjazás kötelezettjének személyét, így a tagállamok e tekintetben is széles körű mérlegelési mozgástérrel rendelkeznek,[43] főszabály szerint a hátrányt okozó személyt, vagyis a védelem alatt álló mű ilyen többszörözését a jogosult előzetes engedélye nélkül elvégző személyt terheli a felmerült hátrány az által való megtérítése, hogy finanszírozza az említett jogosultnak megfizetésre kerülő díjazást.[44]

73. A Bíróság ugyanakkor elismerte, hogy a gyakorlatban nehéznek bizonyulhat azon személyek azonosítása, akik az általuk végzett többszörözés révén hátrányt okoznak a kizárólagos többszörözési jog jogosultjainak, illetve ezek arra kötelezése, hogy megtérítsék az e jogosultaknak okozott hátrányt.[45] Másrészt hangsúlyozta, hogy az egyes magáncélú felhasználásokból esetlegesen eredő hátrány egyedileg nézve minimálisnak tekinthető, és ennélfogva nem keletkeztet díjfizetési kötelezettséget, miként azt a 2001/29 irányelv (35) preambulumbekezdésének utolsó mondata kimondja.[46]

74. A Bíróság ebből következően elfogadta, hogy a tagállamok a valamelyik kivételen alapuló méltányos díjazás finanszírozása érdekében díjat vezethetnek be a többszörözésre alkalmas berendezések és készülékek védelem alatt álló műveket a jogosultaknak hátrányt okozó módon többszöröző használói helyett azon személyek tekintetében, akik a berendezésekkel és készülékekkel rendelkeznek, és akik e címen jog szerint vagy ténylegesen e berendezéseket e felhasználók rendelkezésére bocsátják, vagy ez utóbbiak számára többszörözésre irányuló szolgáltatást nyújtanak.[47]

75. Ugyanakkor annak érdekében, hogy biztosítsák a megfelelő egyensúlyt a kizárólagos többszörözési jog jogosultjainak, valamint e berendezések és készülékek használóinak jogai és érdekei között, e rendszernek lehetővé kell tennie a díjfizetésre kötelezettek számára, hogy beépítsék e díj összegét az említett berendezések és készülékek rendelkezésre bocsátásának árába vagy a nyújtott többszörözésre irányuló szolgáltatás árába, és így azt, hogy a díj terhét végül is e felhasználók viseljék.[48] Ezenkívül e rendszernek a díjazás említett berendezésekre és készülékekre való alkalmazása és a védelem alatt álló művek többszörözésére vonatkozó feltétlen kapcsolaton kell alapulnia,[49] ami kiterjedhet arra is, hogy ténylegesen és a visszatérítést túlságosan nehézzé nem tevő módon garantálni kell a jogot minden, esetlegesen jogosulatlanul megfizetett díj visszatérítésére.[50]

76. E pontosítások fényében kell választ adni a kérdést előterjesztő bíróság második kérdésére, külön megvizsgálva először az átalánydíjazást és az arányos díjazást önmagában, majd pedig a méltányos díjazás rendszerének egészét. Nem lehet ugyanis kizárni, hogy egyedileg vizsgálva az átalánydíjazás, illetve az arányos díjazás megfelel a fent hivatkozott követelményeknek, ugyanakkor együtt és együttesen aránytalanok, és sértik a kizárólagos többszörözési jog jogosultjainak és a reprográfiai berendezések vagy készülékek felhasználóinak érdekei közötti „megfelelő egyensúlyt”.

43 — Lásd a magáncélú többszörözésre vonatkozó kivétel kapcsán: Stichting de Thuiskopie ítélet (C-462/09, EU:C:2011:397, 23. pont); Amazon.com International Sales és társai ítélet (C-521/11, EU:C:2013:515, 20. pont); a reprográfiai kivétel kapcsán: VG Wort és társai ítélet (C-457/11–C-460/11, EU:C:2013:426, 74. pont).

44 — Lásd: Padawan-ítélet (C-467/08, EU:C:2010:620, 44. és 45. pont); Amazon.com International Sales és társai ítélet (C-521/11, EU:C:2013:515, 23. pont); ACI Adam és társai ítélet (C-435/12, EU:C:2014:254, 51. pont).

45 — Lásd: Padawan-ítélet (C-467/08, EU:C:2010:620, 46. pont); Stichting de Thuiskopie ítélet (C-462/09, EU:C:2011:397, 27. pont); Amazon.com International Sales és társai ítélet (C-521/11, EU:C:2013:515, 24. pont); Copydan Båndkopi ítélet (C-463/12, EU:C:2015:144, 23. pont).

46 — Lásd: Padawan-ítélet (C-467/08, EU:C:2010:620, 46. pont).

47 — Lásd a magáncélú többszörözésre vonatkozó kivétel kapcsán: Padawan-ítélet (C-467/08, EU:C:2010:620, 46. és 50. pont); Stichting de Thuiskopie ítélet (C-462/09, EU:C:2011:397, 27. és 29. pont); Amazon.com International Sales és társai ítélet (C-521/11, EU:C:2013:515, 24. pont); Copydan Båndkopi ítélet (C-463/12, EU:C:2015:144, 23. és 43. pont); a reprográfiai kivétel kapcsán: VG Wort és társai ítélet (C-457/11–C-460/11, EU:C:2013:426, 76. pont).

48 — Lásd a magáncélú többszörözésre vonatkozó kivétel kapcsán: Padawan-ítélet (C-467/08, EU:C:2010:620, 46. és 49. pont); Stichting de Thuiskopie ítélet (C-462/09, EU:C:2011:397, 27. és 28. pont); Amazon.com International Sales és társai ítélet (C-521/11, EU:C:2013:515, 24. és 25. pont); ACI Adam és társai ítélet (C-435/12, EU:C:2014:254, 52. pont); a reprográfiai kivétel kapcsán: VG Wort és társai ítélet (C-457/11–C-460/11, EU:C:2013:426, 76. és 77. pont).

49 — Lásd a magáncélú többszörözésre vonatkozó kivétel kapcsán: Amazon.com International Sales és társai ítélet (C-521/11, EU:C:2013:515, 28. és 33. pont).

50 — Lásd: Amazon.com International Sales és társai ítélet (C-521/11, EU:C:2013:515, 30–34. pont).

77. E tekintetben kiindulásként rá kell mutatni, hogy a két díjazás, amelyek célja a 2001/29 irányelv 5. cikke (2) bekezdése a) pontjában előírt méltányos díjazás finanszírozása, mindazonáltal teljesen eltérő logikát követ. Az átalánydíjazás, amelyet a reprográfiai berendezések vagy készülékek után szednek be, az ezek használata által a jogosultaknak okozható potenciális hátrány értékelésén, vagyis az ilyen hátrány okozására való valószínű alkalmasságuk *ex ante* értékelésén alapul. Az arányos díjazás, amelyet a védelem alatt álló művek bevallott többszörözései után szednek be, ezzel szemben azon tényleges hátrány meghatározásán alapul, amelyet az utóbbiak a jogosultaknak okoznak, vagyis az e jogosultaknak okozott tényleges hátrány *ex post* számszerűsítésén.

a) Az átalánydíjazásról

78. A belga jogszabály által bevezetett átalánydíjazás két fő jellegzetességgel rendelkezik. Egyrészt azt a reprográfiai berendezések és készülékek, köztük a multifunkcionális nyomtatók gyártói, importőrei vagy megszerzői fizetik, azok forgalomba hozatalának időpontjában. Másrészt annak összegét azon potenciális hátrány alapján határozzák meg, amelyet ezen berendezések és készülékek védelem alatt álló művek többszörözése céljából való felhasználása a jogosultak számára okozhat, amely hátrányt pedig a fekete-fehér másolás percenkénti maximális sebessége alapján értékelik.

79. Az átalánydíjazás tehát lényegileg olyan díjként elemezhető, amely a védelem alatt álló művek reprográfiájára alkalmas valamennyi berendezés és készülék forgalmazását terheli, és amelyet közvetve szednek be azok vásárlóitól. Fontos ugyanis rámutatni, hogy nem vitatott, hogy e reprográfiai berendezések és készülékek Közösségen belüli gyártói, importőrei és megszerzői, akiket az átalánydíjazás megfizetésére kötelezett személyként jelölnek meg, annak összegét beépíthetik kiskereskedelmi áraikba, így azt végső soron mindig a végső vásárló fizeti meg, vagyis vagy azok a személyek, akik e berendezéseket vagy készülékeket többek között védelem alatt álló művek többszörözésére használhatják fel, vagy az ilyen berendezéseket vagy készülékeket reprográfiai szolgáltatás keretében az ilyen személyek rendelkezésére bocsátó személyek, akik maguk is beépíthetik az összeget e szolgáltatások árába.

80. Ahogy arra a belga és az osztrák kormány rámutatott, úgy lehet tekinteni, hogy egy ilyen átalánydíjazás bevezetését a védelem alatt álló művek reprográfiáját végző személyek azonosításával és a méltányos díjazás megfizetésére kötelezésével kapcsolatos objektív gyakorlati nehézségek fennállása igazolja.

81. E tekintetben hangsúlyozni kell, hogy az a körülmény, hogy a belga szabályozás a reprográfiai berendezések és készülékek tényleges használata után beszedett arányos díjazást is előír, önmagában – amennyiben rávilágít arra, hogy a védelem alatt álló művek reprográfiája után a méltányos díjazás beszedése egyáltalán nem jár gyakorlati nehézségekkel – nem jelentheti annak bizonyítékát, hogy az átalánydíjazás kialakítása indokolatlan, . Ettől ezzel szemben eltér az a kérdés, hogy a méltányos díjazás belga jogalkotó által kialakított rendszerének kettőssége, vagyis az átalánydíjazás és az arányos díjazás halmozódása megfelel-e a 2001/29 irányelv által előírt megfelelő egyensúllyal kapcsolatos követelményeknek, amit az alábbiakban vizsgálok meg.

82. Továbbra is fennáll, hogy a belga szabályozás által kialakított átalánydíjazás rendszerének garantálnia kell a 2001/29 irányelv által előírt megfelelő egyensúlyt, ami háromszoros vizsgálatot követel meg.

83. Először, e megfelelő egyensúly csak abban az esetben biztosítható, ha fennáll a feltétlen kapcsolat az átalánydíjazás reprográfiai berendezésekre és készülékekre való alkalmazása és ezeknek a védelem alatt álló művek többszörözésére irányuló feltételezett használata között.

84. A jelen esetben, mivel az átalánydíjazást ténylegesen beszedik valamennyi olyan berendezés és készülék forgalmazása után, amely a 2001/29 irányelv 5. cikke (2) bekezdése a) pontjának értelmében vett védelem alatt álló művek reprográfiájára alkalmas, ezért főszabály szerint vélelmezhető, hogy e kapcsolat bizonyított. Ahogy a Bíróságnak már volt alkalmas hangsúlyozni egy másik összefüggésben, az alapeljárásban szereplőhöz hasonló multifunkcionális nyomtatókat megszerző személyekről jogosan vélelmezhető, hogy ezek rendelkezésre bocsátásának teljes körű kedvezményezettjei, azaz őket kell azok valamennyi funkciójának a kiaknázóinak tekinteni, így e nyomtatók reprográfia készítésére való puszta alkalmassága elegendő az átalánydíjazás alkalmazásának igazolására. [51]

85. Másodszor, a 2001/29 irányelv által előírt megfelelő egyensúly annak vizsgálatát is igényli, hogy az átalánydíjazásnak a belga szabályozás által meghatározott különböző szintjei az uniós jog, és különösen az arányossága elve által rögzített határok között maradnak-e.

86. Vitathatatlan, ahogy arra fent is emlékeztettünk, hogy a tagállamok széles mérlegelési mozgástérrel rendelkeznek többek között a reprográfiai kivétel alapján előírt méltányos díjazás szintjének megállapítása terén. A tagállamok részére meghagyott játéktér mindazonáltal nem korlátlan. Releváns kritériumokat kell használniuk, figyelembe véve minden eset sajátos körülményeit, [52] valamint ügyelniük kell arra, hogy mérlegelési mozgásterük kihasználása ne gyakoroljon negatív hatást a belső piac működésére, és így ne sértse a 2001/29 irányelv által követett célokat. [53] Mivel a méltányos díjazásnak, valamint az alapjául szolgáló rendszernek a többszörözések folytán a jogosultakat érő hátrányhoz kell kötődnie, ennek összegét az illetékes hatóságoknak főszabály szerint a berendezés vagy készülék védelem alatt álló művek többszörözésére való alkalmasságának relatív jelentőségét figyelembe véve kell meghatározniuk. [54]

87. A jelen esetben a kérdést előterjesztő bíróságnak kell megvizsgálnia, hogy a belga jogszabály által meghatározott, a fénymásolók percenkénti maximális fekete-fehér másolási sebessége alapján fokozatokba sorolt díjmértékek, amelyek a multifunkcionális nyomtatók esetében azok kiskereskedelmi árának háromszorosát is elérhetik, ésszerűen arányos viszonyban állnak-e azzal a potenciális hátránnyal, amelyet ezen készülékek forgalomba hozatala jelent.

88. E tekintetben igaz az – ahogy azt a belga kormány is előadja –, hogy a fénymásolók percenkénti maximális fekete-fehér másolási sebessége, amelyen az átalánydíjazás különböző díjmértékei alapulnak, olyan kritérium, amely bizonyos mértékig objektív módon figyelembe veszi azok potenciális hátrányokozási képességét. Ezzel szemben az is igaz, hogy a berendezés vagy készülék ára nem olyan objektív elem, amely alkalmas lenne e képesség figyelembevételére.

89. Mindazonáltal nem kevésbé igaz, hogy az abból eredő potenciális hátrány, hogy egy természetes személy saját használatára megvásárol egy az alapeljárásban szereplőhöz hasonló multifunkcionális nyomtatót, semmiképpen sem hasonlítható össze azzal a potenciális hátránnyal, amelyet ugyanezen nyomtató jogi személy, mint például egy közkönyvtár által, a személyzete általi használat, vagy *a fortiori* a közönség részére való hozzáférhetővé tétel céljából történő megvásárlása jelent. Ehhez hasonlóan, összehasonlítható másolási sebességek mellett a multifunkcionális nyomtató potenciális hátrányokozási képessége – figyelemmel éppen funkcióinak sokféleségére és felhasználási módjainak változatosságára – semmilyen módon nem hasonlítható össze egy kifejezetten a fénymásolatok tömeges előállítására tervezett gép potenciális hátrányokozási képességével.

51 — Lásd a magáncélú többszörözés címén védelem alatt álló művek többszörözésre képes, rögzítésre alkalmas adathordozók természetes személyek rendelkezésére bocsátásával vont analógia útján: Padawan-ítélet (C-467/08, EU:C:2010:620, 54–56. pont); Amazon.com International Sales és társai ítélet (C-521/11, EU:C:2013:515, 41. és 42. pont); Copydan Båndkopi ítélet (C-463/12, EU:C:2015:144, 24. és 25. pont).

52 — Lásd: Amazon.com International Sales és társai ítélet (C-521/11, EU:C:2013:515, 21. és 22. pont).

53 — Lásd különösen a 2001/29 irányelv (31) preambulumbekezdését.

54 — Lásd: Copydan Båndkopi ítélet (C-463/12, EU:C:2015:144, 21. és 27. pont).

90. A 2001/29 irányelv által előírt megfelelő egyensúlyt, amely kiterjed arra is, hogy az átalánydíjazás szintje nem lehet teljesen független a jogosultaknak okozott hátrány alkotóelemeitől,[55] tehát vitathatatlanul jobban garantálná, ha a másolás sebességének szempontja mellett figyelembe vennének egyéb objektíven értékelhető körülményeket is, mint a forgalomba hozott berendezés vagy készülék jellege vagy célja, amelyekre a belga kormány hivatkozott észrevételeiben, anélkül hogy azokat figyelembe vette volna.

91. A jogalkotó által a reprográfiai berendezések és készülékek potenciális hátrányokozási képessége kapcsán végzett értékelésnek legalábbis egyéb, objektív és aktualizált, többek között statisztikai jellegű elemeken kellene nyugodnia, amelyek alapján meg lehetne állapítani bizonyos szintű megfelelést az átalánydíjazás különböző díjmértékei, és a berendezések és készülékek egyes típusaihoz kapcsolódó potenciális hátrány jelentősége között.

92. E tekintetben megjegyezhető, hogy a percenként 20–39 fekete-fehér másolat készítésére alkalmas multifunkcionális nyomtatókra alkalmazott díjmérték, vagyis 195,60 euró, az együttműködő személy vonatkozásában a védelem alatt álló műről készített egyes másolatokra alkalmazott arányos díjazás mértékének, vagyis 0,0201 eurónak megfeleltetve 9731 védelem alatt álló műről készült másolatnak felel meg. Márpedig a belga kormány nem szolgáltatott olyan pontos adatot, amely alkalmas lenne azon tényleges valószínűség értékének „hitelesítésére”, amelynek megfelelően a multifunkcionális nyomtató természetes személy általi magáncélú használata ilyen mértékű hátrányt okozhatna.

93. A jelen esetben hangsúlyozni kell, hogy a belga kormány arra hivatkozott, hogy az átalánydíjazás bevezetése olyan előzetes felméréseken alapult, amelyekről beszámoltak az 1997. október 30-i királyi rendeletet megelőző, a király számára készített jelentésben. A jelen esetben e jelentés tartalmaz néhány, az átalánydíjazás alá vont berendezések és készülékek különböző típusaival kapcsolatos korabeli statisztikát, megkülönbözetve a faxgépeket, a fénymásoló gépeket, a duplikátorokat és az ofszetgépeket, minden egyes típus esetében feltüntetve a használt készülékek számát, azok átlagos értékesítési árát, valamint azon másolatok számát, amelyek elkészítését lehetővé teszik. A jelentés egyebekben rögzíti, hogy „az átalánydíjazás összege a készülék tényleges piaci használatához van igazítva”, lényegileg „a gyártók által szolgáltatott információk” alapján. A készülék felhasználásának e figyelembevétele azonban csak abban tükröződik, hogy a fénymásolókat hét, a fekete-fehér fénymásolás percenkénti sebessége alapján meghatározott kategóriába sorolják.

94. A Bíróságnak egyébként nem állnak rendelkezésére azok a felmérések, amelyeket a jogkezelő társaságnak az 1997. október 30-i királyi rendelet 26. cikkének (1) bekezdése alapján rendszeresen el kellene végeztetnie, és amelyekben össze kellene gyűjteni bizonyos számú pontos statisztikai adatot, többek között a védelem alatt álló művekről készített másolatok mennyiségét és azok tevékenységi ágazatonkénti megoszlását illetően.

95. Ugyanakkor mindenképpen a kérdést előterjesztő bíróságra tartozik az ügy valamennyi körülményének értékelése. E bíróság feladata mindenekelőtt a jogalkotó által az átalánydíjazás díjmértékeinek meghatározása érdekében megállapított kritérium relevanciájának értékelése, és ebből a következtetések levonása. Ezt követően rá tartozik annak eldöntése, hogy az átalánydíjazás különböző díjmértékei olyannak tekinthetők-e, mint amelyek ésszerűen kapcsolódnak a jogosultak számára az alapeljárásban szereplő multifunkcionális nyomtatók forgalomba hozatala által potenciálisan okozott hátrány jelentőségéhez.

55 — Átvéve a Bíróság által a bérleti jogról és a haszonkölcsönzési jogról, valamint a szellemi tulajdon területén a szerzői joggal szomszédos bizonyos jogokról szóló, 1992. november 19-i 92/100/EGK tanácsi irányelv (HL L 346., 61. o.; magyar nyelvű különkiadás 17. fejezet, 1. kötet, 120. o.) 5. cikkének (1) bekezdése kapcsán használt kifejezést; lásd: VEWA-ítélet (C-271/10, EU:C:2011:442, 37. pont).

96. Végül harmadszor, a Bíróság ítélkezési gyakorlatában előírt megfelelő egyensúly megköveteli annak vizsgálatát, hogy az átalánydíjazáshoz mindenképpen kapcsolódnia kell-e az esetlegesen szabálytalanul megfizetett átalánydíjazás visszatérítésére irányuló lehetőségnek. [56]

97. E tekintetben meg kell jegyezni, hogy a Bíróság mindeddig csak egy igen sajátos összefüggésben rögzített ilyen visszatérítési követelményt, az adott esetben egy olyan díj vonatkozásában, amelyet a 2001/29 irányelv 5. cikke (2) bekezdésének b) pontja értelmében vett magáncélú többszörözésre vonatkozó kivétel alapján a többszörözésre alkalmas adathordozók értékesítése után szedtek be. Márpedig az alapeljárásban szereplő helyzet nem tekinthető teljesen azonosnak az Amazon.com International Sales és társai ügyben szereplő helyzettel.

98. Vitathatatlan, hogy az utóbbi ügyben szereplő többszörözésre alkalmas adathordozókhoz hasonlóan a multifunkcionális nyomtatók jellegüknél fogva igen eltérő módokon használhatók, amelyek közül egyesek, mint például a személyes dokumentumok nyomtatása, teljesen távol állnak a védelem alatt álló művek reprográfiájától. Ennélfogva ellentétes lenne a 2001/29 irányelvben előírt megfelelő egyensúllyal az ilyen díjazás megfizetésének előírása olyan személyek számára, akik e multifunkcionális nyomtatókat csak a védelem alatt álló művek többszörözésétől eltérő célokra használják.

99. Ugyanakkor azt is szem előtt kell tartani, hogy a magáncélú többszörözésre vonatkozó kivétel területe, ahogy arra az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első kérdés vizsgálata kapcsán emlékeztettem, a személyi alkalmazási kör szempontjából szűkebb, mint a reprográfiai kivételé. A magáncélú többszörözésre vonatkozó kivétel csak azokra a természetes személyekre vonatkozik, akik magáncélból kívánnak másolatokat készíteni a védelem alatt álló művekről, így viszonylag egyszerű olyan magáncélú másolási díjrendszert kialakítani minden rögzítésre alkalmas adathordozó tekintetében, amelyhez a visszatérítést jogszerűen igénylő személyek részére történő visszatérítést lehetővé tévő mechanizmus kapcsolódik.

100. Ezzel szemben a védelem alatt álló művek reprográfiai kivétel alapján történő többszörözése főszabály szerint az azt végző személytől függetlenül megalapozza a méltányos díjazást. Márpedig, ahogy azt az osztrák kormány előadta, a multifunkcionális nyomtatók védelem alatt álló művek többszörözésére való felhasználásának ellenőrzése valamennyi, ilyen nyomtatót megszerző természetes vagy jogi személynél olyan jelentős gyakorlati nehézségekbe ütközik, amelyek azonosak azon nehézségekkel, amelyek az átalánydíjazás elfogadhatóságának alapját jelentik.

101. Következésképpen az a körülmény, hogy az átalánydíjazáshoz nem kapcsolódik visszatérítési mechanizmus, önmagában nem tekinthető a 2001/29 irányelvben előírt megfelelő egyensúlyt sértő körülménynek. Teljesen más kérdés ezzel szemben az, hogy az átalánydíjazásnak az arányos díjazás megfizetésére felhívott személyek részére történő visszatérítésére irányuló mechanizmus hiánya kibillentheti-e az említett egyensúlyt. E kérdést az alábbiakban vizsgálom meg.

b) Az arányos díjazásról

102. A belga szabályozás által bevezetett arányos díjazás lényegileg egy olyan, a védelem alatt álló művek reprográfiájára alkalmas valamennyi berendezés és készülék, köztük az alapeljárásban szereplő multifunkcionális nyomtatók után fizetendő díjat jelent, amelynek összegét főszabály szerint azon tényleges hátrány alapján állapítják meg, amelyeket e felhasználás vagy üzemeltetés ténylegesen okozott a jogosultaknak. E díjat ugyanis vagy közvetlenül a reprográfiai berendezések és készülékek védelem alatt álló művek többszörözését végző megszerzői/felhasználói fizetik, vagy azt az ilyen

56 — Lásd: Amazon.com International Sales és társai ítélet (C-521/11, EU:C:2013:515, 30–32. pont).

berendezéseket és készülékeket rendelkezésükre bocsátó személyek hárítják át rájuk. A díj összegét ezenkívül adott esetben a reprográfiai berendezések és készülékek felhasználóinak bevallásai alapján állapítják meg; e bevallás tartalmazza a vizsgált időszak során a védelem alatt álló művekről készített másolatok számát, vagy pedig megfelelő információkat szolgáltat ebben a tekintetben.

103. Első ránézésre tehát úgy lehet tekinteni, hogy azáltal, hogy közvetlenül vagy közvetve a védelem alatt álló művekről általuk készített többszörözések arányában a reprográfiai berendezések és készülékek felhasználóira terhelte az arányos díjazást, a belga jogszabály mind a jogosultak, mind ezen felhasználók szempontjából a 2001/29 irányelv által előírt díjazás méltányos beszedését jelenti, vagyis megfelel az irányelv által előírt megfelelő egyensúly követelményének.

104. Fontos ugyanakkor hangsúlyozni, hogy az arányos díjazás személyi alkalmazási köre vitatott a felek között. A belga kormány ugyanis arra hivatkozik, hogy a díjat a reprográfiai berendezések és készülékek magánszemély felhasználói nem fizetik, anélkül azonban, hogy olyan bizonyítékokat szolgáltatna, amelyek alátámasztják a belga jogszabályból nem következő állítást. A Reprobel a tárgyalás során megerősítette, hogy az arányos díjazást csak a nagy felhasználóktól és a fénymásoló-szalonoktól, vagyis a jelentős mértékben másolatokat felhasználó professzionális szereplőktől követelik, kiemelve, hogy annak magánszemélyektől való beszedése gyakorlatilag, de jogilag is lehetetlen lenne, mivel az ezzel járó ellenőrzés sértené a magánélet tiszteletben tartásához való jogot. Az Epson szerint ezzel szemben a díjat a felhasználóra, illetve a többszörözés céljára vonatkozó különbségtétel nélkül alkalmazzák.

105. E tekintetben rá kell mutatni, hogy nem a Bíróságra tartozik a nemzeti jog értelmezése, így a Bíróság nem tehet mást, mint hogy visszautalja a nemzeti bírósághoz e kérdés vizsgálatát, annak kiemelésével, hogy figyelemmel a tagállamokat a méltányos díjazás díjfizetőinek meghatározása terén megillető széles mérlegelési mozgástérre, az a következtetés, amelyre a nemzeti bíróság e tekintetben jut majd, nem befolyásolhatja a átalánydíjazás és az arányos díjazás halmozódásának a 2001/29 irányelv követelményeivel való összeegyeztethetőségét.

106. Elsődlegesen ugyanakkor az arányos díjazás összege meghatározásának a felhasználó együttműködésétől függően változó szabályai érdemelnek figyelmet. Az Epson és a Bizottság előadja különösen, hogy ez az együttműködés nem kapcsolódik a hátrányhoz, így az arányos díjazás aránytalan, és sérti a 2001/29 irányelv által előírt megfelelő egyensúlyt.

107. E tekintetben ismét emlékeztetni kell arra, hogy a tagállamok széles mérlegelési mozgástérrel rendelkeznek mind a méltányos díjazás összegének, mind pedig beszedése szabályainak megállapítását illetően. Mindazonáltal az arányos díjazás díjfizetői tekintetében a beszedésében való együttműködéstől vagy annak elmaradásától függően alkalmazott díjmértéket objektív, ésszerű és a követett célhoz viszonyítva arányos kritérium révén kell igazolni.

108. A jelen ügyben az arányos díjazás, amelynek célja a 2001/29 irányelv 5. cikke (2) bekezdésének a) pontjában előírt méltányos díjazás finanszírozása, a reprográfiai berendezések és készülékek felhasználói által egy adott időszakban a védelem alatt álló művekről ténylegesen készített másolatok számának meghatározásán alapul, vagyis szorosan függ azok együttműködésétől.

109. Figyelemmel a minden egyes többszörözés után az említett felhasználók együttműködésétől függően beszedett arányos díjazás kiigazításának céljára, az említett cél elérése érdekében jogszerűen igénybe vehető eszközökre, valamint azokra a költségekre, amelyeket ezek igénybevétele maga után vonhat, nem tűnik úgy, hogy e kiigazítást önmagában teljesen önkényesnek vagy nyilvánvalóan ésszerűtlennek kell tekinteni.

110. A belga kormány azonban semmilyen magyarázatot nem szolgáltatott az alkalmazott összegek közötti, egyszeresről kétszeresre emelkedő eltérés igazolására alkalmas körülményeket illetően. Így különösen sem az LDA, sem az 1997. október 30-i királyi rendelet, sem az e rendeletet megelőző, a király számára készített jelentés nem tartalmaz olyan elemet, amely annak alátámasztására irányulna, hogy e különbséget objektíven igazolják az arányos díjazás beszedésével kapcsolatos többletköltségek a díjfizetésre kötelezett együttműködésének elmaradása esetén, noha e problémára már a Conseil d'État (államtanács) is rámutatott a végül 1997. október 30-án elfogadott királyi rendelet tervezetéről 1997. július 9-én kiadott véleményében. [57]

111. Ugyanakkor a kérdést előterjesztő bíróságnak kell megvizsgálnia, adott esetben a belga kormány által szolgáltatott magyarázatokra figyelemmel, hogy az összeg ezen eltérése objektíven igazolt-e, valamit hogy az arányos-e a követett célhoz képest.

c) A kettős díjazás rendszerének egészéről

112. A továbbiakban meg kell vizsgálni azt a kérdést, hogy a 2001/29 irányelvet úgy kell-e értelmezni, hogy azzal ellentétes az átalánydíjazás és az arányos díjazás belga jogalkotó által bevezetett kettős rendszere. Pontosabban annak vizsgálatáról van szó, hogy jogszerűnek lehet-e tekinteni a 2001/29 irányelv által rögzített megfelelő egyensúlyra vonatkozó követelményekre figyelemmel az olyan arányos díjazás halmozott beszedését a reprográfiai berendezést vagy készüléket használó személyektől, amelyet a védelem alatt álló művekről e személyek által egy adott időszak során ténylegesen készített másolatok száma alapján számítanak ki, és amelynek célja tehát a jogosultak által valóban és ténylegesen elszenvedett hátrány kompenzációja, annak ellenére, hogy ugyanezen személyek közvetlenül vagy közvetve már megfizették az átalánydíjazást, amelyet a használt berendezés vagy gép megszerzésének időpontjában szednek be.

113. E tekintetben azonnal emlékeztetni kell arra, hogy – miként az kitűnik a fenti okfejtésekből – főszabály szerint a tagállamoknak, mivel mind a méltányos díjazás összege, mind pedig beszedésének szabályai a számukra elismert mérlegelési mozgástér körébe tartoznak, megvan a lehetőségük arra, hogy a reprográfiai kivételen alapuló méltányos díjazást akár átalánydíjazás, akár arányos díjazás beszedése révén finanszírozzák, feltéve hogy nem sértik a kizárólagos többszörözési jog jogosultjainak és a reprográfiai berendezések és készülékek felhasználóinak érdekei között a 2001/29 irányelv által előírt megfelelő egyensúlyt.

114. Ezzel szemben a reprográfiai berendezés vagy készülék megszerzése alapján az átalánydíjazás és ezen berendezés vagy készülék védelem alatt álló művek többszörözésére való tényleges használata alapján az arányos díjazás ugyanazon személytől való halmozott beszedése főszabály szerint nem fogadható el, figyelemmel a 2001/29 irányelv által előírt megfelelő egyensúly követelményeire. [58]

115. Mivel ugyanis a belga szabályozás olyan arányos díjazás beszedését írja elő, amelynek meg kell felelnie a jogosultakat a reprográfiai berendezések és készülékek tényleges használata folytán ért valós hátránynak, ugyanezen személytől olyan további átalánydíjazás beszedése, amely annak a potenciális hátránynak felel meg, amelyet ugyanezen berendezések és készülékek forgalomba hozatala a jogosultaknak várhatóan okoz, ezen állapotában főszabály szerint nem tekinthető olyannak, mint amely egybevág a 2001/29 irányelv által megkövetelt megfelelő egyensúly követelményével.

57 — Lásd a 6. cikkhez fűzött kommentárt, Moniteur belge, 1997. november 7., 29910. o.

58 — Ezenkívül fontos rámutatni e tekintetben, hogy a belga kormány nem terjesztett elő semmilyen olyan elemet, amely objektíven igazolhatná, hogy kizárólag a jogi személyek kötelesek az átalánydíjazás és az arányos díjazás halmozott megfizetésére, ellentétben a természetes személyekkel, akikre nem vonatkozik az arányos díjazás megfizetésére irányuló kötelezettség.

116. Ugyanis, habár igaz, hogy – amint annak hangsúlyozására már többször sor került[59] – a tagállamok széles mérlegelési mozgástérrel rendelkeznek a 2001/29 irányelv által megkövetelt méltányos díjazás formájának, finanszírozása részletszabályainak és lehetséges mértékének a meghatározására, az ekképpen számukra elismert jogkör gyakorlása nem korlátlan, és annak minden esetben biztosítania kell a szóban forgó irányelv által megkövetelt megfelelő egyensúlyt. A nemzeti jogalkotó különösen nem gyakorolhatja e jogkört a hátrányos megkülönböztetés tilalmának elvét figyelmen kívül hagyva vagy pedig önkényesen. Márpedig azáltal, hogy bizonyos körülmények között az általuk beszerzett reprográfiai berendezéseket vagy készülékeket védelem alatt álló művek többszörözésére használó személyeket arra kötelezi, hogy egymást követően minden más megkülönböztetés nélkül átalány-, illetve arányos díjazást fizessenek, a belga jogalkotó indokolatlanul megbontja az általa a szerzői jogi jogosultaknak, valamint az említett személyeknek a jogai és érdekei között fenntartandó megfelelő egyensúlyt.

117. Végül ezt az arányos díjazást, amely a leginkább garantálja a 2001/29 irányelv által előírt megfelelő egyensúlyt, mivel azt a jogosultak által főszabály szerint ténylegesen elszenvedett hátrány alapján állapítják meg, csak abban az esetben lehet beszedni, ha megállapítást nyer, hogy összegét a már megfizetett átalánydíjazást ténylegesen figyelembe véve állapítják meg, vagy pedig azzal a feltétellel, hogy a díjfizetésre kötelezett vagy visszatéríttetheti az általa a megszerzett és egyidejűleg vagy később használt reprográfiai berendezések és készülékek megszerzésekor közvetlenül megfizetett átalánydíjazást, vagy levonhatja abból az összegből, amelyet közvetlenül megfizetett ezen átalánydíjazás alapján.

118. Bármely ezzel ellentétes megoldás ugyanis szinte szükségszerűen azzal járna, hogy ugyanazon személyt arra köteleznék, hogy kétszeresen finanszírozza a 2001/29 irányelv 5. cikke (2) bekezdésének a) pontjában előírt méltányos díjazást, ami nem állna összhangban az irányelv által megkövetelt megfelelő egyensúllyal. Márpedig senki sem állította, és a Bíróság az iratok alapján sem juthat arra a megállapításra, hogy az alapeljárásban szereplő belga szabályozás e feltételek bármelyikének megfelelne. Ugyanakkor a nemzeti bíróságra tartozik az e tekintetben felmerülő vizsgálatok lefolytatása, és az ezekből fakadó következtetések levonása.

d) Következtetések

119. A fenti okfejtések alapján a három alábbi következtetést tudom levonni.

120. A 2001/29 irányelv 5. cikke (2) bekezdésének a) pontját úgy kell értelmezni, hogy azzal főszabály szerint nem ellentétes az olyan, az alapeljárásban szóban forgóhoz hasonló nemzeti szabályozás, amely az e rendelkezésen alapuló reprográfiai kivétel alapján járó méltányos díjazás finanszírozása érdekében a reprográfiai berendezések és készülékek forgalomba hozatala után átalánydíjazásnak az azok gyártóitól, importőreitől vagy megszerzőitől való beszedését írja elő, feltéve hogy először, e díjazást következetes és hátrányos megkülönböztetéssel nem járó módon szedik be, másodszor, hogy a gyártók, importőrök és megszerzők az általuk fizetendő összeget átháríthatják ezen berendezések és készülékek használóira, harmadszor pedig, hogy összege ésszerű kapcsolatban áll azzal a potenciális hátránnyal, amelyet az említett forgalomba hozatal a jogosultaknak okozhat, amit a nemzeti bíróságnak kell megvizsgálnia.

121. A 2001/29 irányelv 5. cikke (2) bekezdésének a) pontját úgy kell értelmezni, hogy azzal főszabály szerint nem ellentétes az olyan, az alapeljárásban szóban forgóhoz hasonló nemzeti szabályozás, amely az e rendelkezésen alapuló reprográfiai kivétel alapján járó méltányos díjazás finanszírozása érdekében olyan arányos díjazásnak a reprográfiai berendezéseket és készülékeket védelem alatt álló művek többszörözése érdekében használó természetes vagy jogi személyektől, vagy az előbbiek helyett a mások számára ilyen berendezéseket vagy készülékeket rendelkezésre bocsátó személyektől való

59 — Lásd különösen a jelen indítvány 38. és 70. pontját.

beszedését írja elő, amelyet a végzett többszörözések számának egy vagy több díjmértékkel való megszorzása révén határoznak meg, feltéve hogy először, e díjazást következetes és hátrányos megkülönböztetéssel nem járó módon szedik be, másodszor pedig, hogy az alkalmazott díjmértékek differenciálása objektív, ésszerű és arányos szempontokon alapul, amit a nemzeti bíróságnak kell megvizsgálnia.

122. A 2001/29 irányelv 5. cikke (2) bekezdésének a) pontját úgy kell értelmezni, hogy azzal főszabály szerint ellentétes az olyan, az alapeljárásban szóban forgóhoz hasonló nemzeti szabályozás, amely az általa előírt reprográfiai kivétel alapján járó méltányos díjazás finanszírozása érdekében a reprográfiai berendezés vagy készülék beszerzése után átalánydíjazásnak, majd annak a védelem alatt álló művek többszörözése érdekében történő felhasználása után arányos díjazásnak az ugyanazon személytől, egymást követően és halmozottan történő beszedését írja elő, anélkül hogy az arányos díjazással összefüggésben ténylegesen figyelembe vennék az átalánydíjazás címén megfizetett összeget, vagy anélkül, hogy biztosítanák ezen személy számára, hogy visszatéríttethesse vagy levonhassa a megfizetett átalánydíjazást.

VI – **A díjazás jogosultjairól (harmadik kérdés)**

123. Harmadik kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság azt kérdezi a Bíróságtól, hogy úgy kell-e értelmezni a 2001/29 irányelv 5. cikke (2) bekezdésének a) pontját, hogy az lehetővé teszi a tagállamok számára, hogy a méltányos díjazás felét a szerzők által létrehozott művek kiadóinak juttassák, anélkül hogy a kiadókat bármilyen kötelezettség terhelné arra nézve, hogy biztosítsák akár közvetve is, hogy az előbbiek részesüljenek e kompenzáció egy részéből.

124. A 2001/29 irányelv 2. cikkének a) pontja csak a szerzők számára biztosítja műveik tekintetében a közvetett vagy közvetlen, ideiglenes vagy tartós, bármely eszközzel vagy formában, egészben vagy részben történő többszörözés engedélyezésének, illetve megtiltásának kizárólagos jogát.

125. A kiadók tehát nem szerepelnek a 2001/29 irányelv által védett kizárólagos többszörözési jog jogosultjai között, eltérően például az ezen irányelv 2. cikkének c) és d) pontjában hivatkozott hangfelvétel-előállítóktól és a filmek első rögzítésének előállítóitól, amelyeknek az olyan termékek előállításához szükséges befektetései, mint a hangfelvételek, a filmek vagy a multimédia-termékek, jelentősnek, és így a megfelelő jogi védelem igazolásához alkalmasnak tekinthetők. [60]

126. Azt is ki kell emelni, hogy a 2001/29 irányelv 4. cikke csak a szerzők számára biztosít kizárólagos jogot műveik eredeti vagy többszörözött példányai adásvétellel vagy más módon megvalósuló nyilvános terjesztésének engedélyezésére, illetve ennek megtiltására.

127. A kiadók tehát főszabály szerint nem lehetnek az említett kizárólagos többszörözési jog alóli, a 2001/29 irányelv 5. cikke (2) bekezdésének a) és b) pontjában előírt kivételek alapján a méltányos díjazás jogosultjai, amelyet csak az említett irányelv 2. cikkében hivatkozott jogosultak részére kell megfizetni, vagy legalábbis az csak ez utóbbiak vagy jogutódjaik előnyére szolgálhat.

128. A Bíróság ugyanis kimondta, hogy a 2001/29 irányelv nem írta elő a tagállamok számára, hogy a jogosultak vagy jogutódjaik részére készpénzben folyósítsák a méltányos díjazás teljes összegét, és nem tiltotta meg a számukra azt sem, hogy azon széles körű mérlegelési mozgástér keretében, amellyel rendelkeznek, előírják, hogy e díjazás egy részét közvetett kompenzáció formájában nyújtsák, a jogosultak vagy jogutódjaik javára létrehozott szociális és kulturális célú intézmények közvetítésével, ugyanakkor azzal a feltétellel, hogy ezek az intézmények ténylegesen az említetteket támogatják, és működésük nem hátrányosan megkülönböztető. [61]

60 — Lásd a 2001/29 irányelv (10) preambulumbekezdését.

61 — Lásd: Amazon.com International Sales és társai ítélet (C-521/11, EU:C:2013:515, 49., 50. és 53. pont).

129. A méltányos díjazás beszedésének e rendszere megfelel a 2001/29 irányelv által említett, a szellemi tulajdonjogok megfelelő jogi védelmére irányuló célnak, amely – amint az ezen irányelv (10) és (11) preambulumbekezdéséből kitűnik – annak biztosítása, hogy Európában a kulturális alkotótevékenység hozzájusson a szükséges forrásokhoz, amelyek lehetővé teszik, hogy a szerzők és előadóművészek a jövőben is alkotó és művészi tevékenységet folytathassanak, illetve hogy megőrizhessék függetlenségüket és méltóságukat. [62]

130. Ugyanakkor a kiadók semmiben sem hasonlítanak a szerzők javára létrehozott szociális és kulturális célú intézményekhez, és egyáltalán nem állította, *a fortiori* nem is bizonyította senki, hogy a kiadók részére folyósított díjazás végül ténylegesen a szerzők javát szolgálta.

131. Következésképpen a 2001/29 irányelv 5. cikke (2) bekezdésének a) pontját úgy kell értelmezni, hogy azzal ellentétes az, ha a tagállamok a méltányos díjazás egy részét a szerzők által létrehozott művek kiadóinak juttassák, anélkül hogy a kiadókat bármilyen kötelezettség terhelné arra nézve, hogy biztosítsák akár közvetve is, hogy az előbbiek részesüljenek e részből.

132. Mindazonáltal a belga kormány és a Reprobel által szolgáltatott magyarázatok szerint a kiadók számára folyósított juttatás olyan *sui generis* díjazás, amelyet a belga jogalkotó a 2001/29 irányelven kívül alakított ki, sajátos kultúrpolitikai okok miatt.

133. E tekintetben mindenekelőtt azt fontos kiemelni, hogy a belga kormány egyáltalán nem hivatkozik arra, hogy e *sui generis* méltányos díjazás a 2001/29 irányelv (36) preambulumbekezdésének [63] hatálya alá tartozna, hogy az például az ezen irányelv 5. cikke (2) bekezdésének c) pontjában hivatkozott, a „közvetlenül vagy közvetve sem […] kereskedelmi vagy gazdasági célra” irányuló, „nyilvánosan hozzáférhető könyvtárak, oktatási intézmények vagy múzeumok, valamint az archívumok által végzett egyes többszörözési cselekmények tekintetében” nyújtana kártalanítást.

134. Ezt követően hangsúlyozni kell, hogy a belga szabályozásnak a Reprobel és a belga kormány által képviselt ezen értelmezése, amely nem tűnik ki az előzetes döntéshozatalra utaló végzéséből, lényegileg az 1997. október 30-i királyi rendelet előkészítő irományaira támaszkodik. Az ezen rendeletet megelőző, a király számára készített jelentés [64] 2.1. pontja ugyanis kiemeli, hogy a díjazáshoz való jog eredeti jogosultjai a szerzők és a kiadók, azzal, hogy az LDA 6. cikkének első bekezdése úgy határozza meg a szerzőt, mint azt a természetes személyt, aki a művet létrehozza. A jelentés e pontja azt is kimondja, hogy bár az LDA nem határozza meg a kiadót, elismeri *ab initio* díjazáshoz való jogát, amely nem tekinthető azonosnak a szerzői joggal.

135. Azt is meg lehet jegyezni, hogy a Conseil d’État a végül 1997. október 30-án elfogadott királyi rendelet tervezetéről 1997. július 9-én kiadott véleményében egyszerűen arra mutatott rá, hogy az LDA 59. cikkében előírt, a védelem alatt álló művek többszörözése alapján járó díjazást azon szerzőknek és kiadóknak kell megfizetni, akiknek a műveit ténylegesen többszörözték, és az az LDA 61. cikkének harmadik bekezdése alapján egyenlő részben oszlik meg a szerzők és a kiadók között.

136. A belga jogalkotó tehát az LDA 59–61. cikkén keresztül egyrészt kialakította a szerzők javára a 2001/29 irányelv 5. cikke (2) bekezdésének a) pontjában előírt méltányos díjazást, másrészt pedig a kiadók javára bevezetett egy sajátos díjazást; mindkét díjazást egyidejűleg vetették ki, azonos végrehajtási szabályok mellett.

62 — Ugyanott, 52. pont.

63 — E preambulumbekezdés kimondja, hogy „[a] tagállamok azokban az esetekben is rendelkezhetnek a jogosultakat megillető méltányos díjazásról, amikor kivételekről, illetve korlátozásokról szóló olyan opcionális rendelkezéseket alkalmaznak, amelyek ilyen díjazást nem írnak elő”.

64 — Lásd a II - A jogszerű felhasználási engedély mechanizmusa című részt, 2.1. pont, 29878. o.

137. Ezen állításokra figyelemmel tehát emlékeztetni kell arra, hogy az előzetes döntéshozatali eljárás keretében nem feladata a Bíróságnak sem a nemzeti jog értelmezése, sem *a fortiori* a valamely tagállam által saját jogának tulajdonított értelmezés helyességének értékelése sem. Így tehát a kérdést előterjesztő bíróságnak kell eldöntenie, hogy a nemzeti jogszabály valóban olyan sajátos díjazást alakít-e ki a kiadók számára, amely elkülönül a szerzőknek járó, a 2001/29 irányelv 5. cikke (2) bekezdésének a) pontjában előírt méltányos díjazástól.

138. Ebben az összefüggésben úgy kell tekinteni, hogy a kérdést előterjesztő bíróság harmadik kérdése nem más, mint az a kérdés, hogy a 2001/29 irányelvet úgy kell-e értelmezni, hogy azzal ellentétes az, ha a tagállamok az irányelv előírásain kívül az alapeljárásban szereplőhöz hasonló sajátos díjazást alakítanak ki a védelem alatt álló művek kiadói javára.

139. Úgy vélem, hogy e kérdésre főszabály szerint nemleges választ kell adni, egy pontosítással.

140. A 2001/29 irányelv ugyanis, ahogy az a címében is szerepel, csak a szerzői és szomszédos jogok egyes vonatkozásait hangolja össze, és így nem tartalmaz olyan rendelkezést, amely kizárná a tagállamok azon jogát, hogy az alapeljárásban szereplőhöz hasonló olyan sajátos díjazást alakítsanak ki a kiadók javára, melynek célja azon hátrány kompenzálása, amelyet az utóbbiak a reprográfiai berendezések és készülékek forgalomba hozatala és használata folytán elszenvednek.

141. Ez esetleg csak abban az esetben lehetne másként, ha bizonyítást nyerne, hogy az e kiadók javára bevezetett sajátos díjazás kialakítása negatívan hat a szerzőknek a 2001/29 irányelv alkalmazása alapján járó méltányos díjazásra. Márpedig szem előtt tartva azt, hogy a tagállamok széles mérlegelési mozgástérrel rendelkeznek többek között a 2001/29 irányelv 5. cikke (2) bekezdésének a) és b) pontjában előírt méltányos díjazás meghatározása terén, rá kell mutatni, hogy az iratokból nem tűnik ki, valamint azt senki nem is állította, hogy a kiadók sajátos díjazásának beszedése és folyósítása a szerzőknek járó méltányos díjazás terhére történik.

142. Mindazonáltal a kérdést előterjesztő bíróság feladata az e tekintetben szükséges vizsgálatok elvégzése.

143. Ennélfogva a 2001/29 irányelvet úgy kell értelmezni, hogy azzal nem ellentétes, ha a tagállamok olyan sajátos díjazást alakítanak ki a kiadók javára, melynek célja azon hátrány kompenzálása, amelyet az utóbbiak a reprográfiai berendezések és készülékek forgalomba hozatala és használata folytán elszenvednek, feltéve hogy e díjazás beszedése és folyósítása nem a 2001/29 irányelv 5. cikke (2) bekezdésének a) és b) pont alapján a szerzőknek járó méltányos díjazás terhére történik. A kérdést előterjesztő bíróság feladata az e tekintetben szükséges vizsgálatok elvégzése.

VII – **A méltányos díjazás beszedéséről a zenei kották után (negyedik kérdés)**

144. Negyedik kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegileg azt kérdezi a Bíróságtól, hogy úgy kell-e értelmezni a 2001/29 irányelv 5. cikke (2) bekezdésének a) és b) pontját, hogy az lehetővé teszi a tagállamok számára, hogy a méltányos díjazás beszedésének olyan rendszerét vezessék be, amely kiterjedhet a zenei kották és a bitorló többszörözések többszörözésére is.

145. E kérdés megválaszolása azt igényli, hogy különbséget tegyünk a zenei kották reprográfiája és a bitorló többszörözések reprográfiája között.

146. Mindenekelőtt ugyanis a Bíróság az ACI Adam és társai ítéletében [65] kimondta, hogy a 2001/29 irányelv 5. cikke (5) bekezdésével összefüggésben értelmezett 5. cikke (2) bekezdésének b) pontját úgy kell értelmezni, hogy azzal ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely nem tesz különbséget azon esetek között, amelyekben a magáncélú többszörözésre jogszerű forrásból, illetve amelyekben jogellenes forrásból került sor. Ezt az ítéletet megerősítette a Copydan Båndkopi ítélet [66] is. Úgy vélem, hogy analógia útján, ugyanazon indokok miatt a 2001/29 irányelv 5. cikke (2) bekezdésének a) pontját ugyanígy kell értelmezni a bitorló többszörözések reprográfiáját illetően is.

147. Ezt követően, a 2001/29 irányelv 5. cikke (2) bekezdésének a) pontja kifejezetten kizárja a zenei kottákat a reprográfiai kivétel alkalmazási köréből. A 2001/29 irányelvet ennélfogva, lényegileg a Bíróság által a Copydan Båndkopi ítéletében [67] rögzítettekkel azonos indokok miatt, nem lehet úgy értelmezni, hogy az lehetővé teszi a tagállamok számára, hogy a méltányos díjazás beszedésének olyan rendszerét vezessék be, amely kiterjedhet a zenei kották többszörözésére is.

148. Ebből következően azt javaslom, hogy a Bíróság szögezze le, hogy a 2001/29 irányelv 5. cikke (2) bekezdésének a) pontját úgy kell értelmezni, hogy azzal ellentétes, ha a tagállamok a méltányos díjazás beszedésének olyan rendszerét vezetik be, amely kiterjedhet a zenei kották és a bitorló többszörözések többszörözésére is.

VIII – **Végkövetkeztetések**

149. Következésképpen azt javaslom, hogy a Bíróság a Cour d'appel de Bruxelles által előzetes döntéshozatal céljából előterjesztett négy kérdésre válaszul a következőket mondja ki:

1) Az információs társadalomban a szerzői és szomszédos jogok egyes vonatkozásainak összehangolásáról szóló, 2001. május 22-i 2001/29/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv 5. cikke (2) bekezdésének a) pontját úgy kell értelmezni, hogy az nem írja elő, azonban megengedi a tagállamok számára, hogy kialakítsák az e rendelkezés értelmében vett reprográfiai kivétel alapján járó méltányos díjazás finanszírozását szolgáló, a multifunkcionális nyomtatók és/vagy ezek használata után fizetendő díj beszedésének olyan rendszerét, amely az ezeket használó személy és/vagy a nyomtatók használatának célja szerint differenciált, egyrészt azzal a feltétellel, hogy ezen díjazás maradjon kapcsolatban a jogosultak által e kivétel bevezetése folytán elszenvedett hátránnyal, másrészt pedig azzal, hogy az ilyen differenciálásnak objektív, átlátható és hátrányos megkülönböztetéssel nem járó szempontokon kell alapulnia.

2) A 2001/29 irányelv 5. cikke (2) bekezdésének a) pontját úgy kell értelmezni, hogy azzal főszabály szerint nem ellentétes az olyan, az alapeljárásban szóban forgóhoz hasonló nemzeti szabályozás, amely az e rendelkezésen alapuló reprográfiai kivétel alapján járó méltányos díjazás finanszírozása érdekében:

   – átalánydíjazásnak a reprográfiai berendezések és készülékek forgalomba hozatala után ezek gyártóitól, importőreitől vagy megszerzőitől való beszedését írja elő, feltéve hogy először, e díjazást következetes és hátrányos megkülönböztetéssel nem járó módon szedik be, másodszor, hogy a gyártók, importőrök és megszerzők az általuk fizetendő összeget átháríthatják az említett berendezések és készülékek használóira, harmadszor pedig, hogy összege ésszerű kapcsolatban áll azzal a potenciális hátránnyal, amelyet az említett forgalomba hozatal a jogosultaknak okozhat, amit a nemzeti bíróságnak kell megvizsgálnia.

65 — C-435/12, EU:C:2014:254, 20–58. pont.

66 — C-463/12, EU:C:2015:144, 74–79. pont

67 — C-463/12, EU:C:2015:144, 74–79. pont.

– olyan arányos díjazásnak a reprográfiai berendezéseket és készülékeket védelem alatt álló művek többszörözése érdekében használó természetes vagy jogi személyektől, vagy az előbbiek helyett a mások számára ilyen berendezéseket vagy készülékeket rendelkezésre bocsátó személyektől való beszedését írja elő, amelyet a végzett többszörözések számának egy vagy több díjmértékkel való megszorzása révén határoznak meg, feltéve hogy először, e díjazást következetes és hátrányos megkülönböztetéssel nem járó módon szedik be, másodszor pedig, hogy az alkalmazott díjmértékek differenciálása objektív, ésszerű és arányos szempontokon alapul, amit a nemzeti bíróságnak kell megvizsgálnia.

A 2001/29 irányelv 5. cikke (2) bekezdésének a) pontját ezzel szemben úgy kell értelmezni, hogy azzal főszabály szerint ellentétes az olyan, az alapeljárásban szóban forgóhoz hasonló nemzeti szabályozás, amely az általa előírt reprográfiai kivétel alapján járó méltányos díjazás finanszírozása érdekében a reprográfiai berendezés vagy készülék beszerzése után átalánydíjazásnak, majd annak a védelem alatt álló művek többszörözése érdekében történő felhasználása után arányos díjazásnak az ugyanazon személytől, egymást követően és halmozottan történő beszedését írja elő anélkül, hogy az arányos díjazással összefüggésben ténylegesen figyelembe vennék az átalánydíjazás címén megfizetett összeget, vagy anélkül, hogy biztosítanák ezen személy számára, hogy visszatéríttethesse vagy levonhassa a megfizetett átalánydíjazást.

3) A 2001/29 irányelv 5. cikke (2) bekezdésének a) pontját úgy kell értelmezni, hogy azzal ellentétes az, ha a tagállamok a méltányos díjazás egy részét a szerzők által létrehozott művek kiadóinak juttatják anélkül, hogy a kiadókat bármilyen kötelezettség terhelné arra nézve, hogy biztosítsák akár közvetve is, hogy az előbbiek részesüljenek e részből.

Ugyanakkor a 2001/29 irányelvet úgy kell értelmezni, hogy azzal nem ellentétes, ha a tagállamok olyan sajátos díjazást alakítanak ki a kiadók javára, amelynek célja azon hátrány kompenzálása, amelyet az utóbbiak a reprográfiai berendezések és készülékek forgalomba hozatala és használata folytán elszenvednek, feltéve hogy e díjazás beszedése és folyósítása nem a 2001/29 irányelv 5. cikke (2) bekezdésének a) és b) pontja alapján a szerzőknek járó méltányos díjazás terhére történik. A kérdést előterjesztő bíróság feladata az e tekintetben szükséges vizsgálatok elvégzése.

4) A 2001/29 irányelv 5. cikke (2) bekezdésének a) pontját úgy kell értelmezni, hogy azzal ellentétes, ha a tagállamok a méltányos díjazás beszedésének olyan rendszerét vezetik be, amely kiterjedhet a zenei kották és a bitorló többszörözések többszörözésére is.